

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

Fakulta právnická

Katedra občanského práva

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Zvláštní řízení soudní

Martin Horák

Plzeň 2018

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

Fakulta právnická

Akademický rok: 2017/2018

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Martin HORÁK**

Osobní číslo: **R13M0065P**

Studijní program: **M6805 Právo a právní věda**

Studijní obor: **Právo**

Název tématu: **Zvláštní řízení soudní**

Zadávací katedra: **Katedra občanského práva**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

1. Úvod
2. Historický vývoj zvláštních řízení soudních
3. Obecná část zákona o zvláštních řízeních soudních
4. Výběr ze zvláštní části zákona o zvláštních řízeních soudních
5. Porovnání tuzemské právní úpravy zvláštních řízení soudních s úpravou sousedních států
6. Závěr

Rozsah grafických prací:

Rozsah kvalifikační práce:

Forma zpracování diplomové práce: **tištěná**

Seznam odborné literatury:

viz příloha

Vedoucí diplomové práce:

JUDr. Miloslava Wipplingerová, Ph.D.,LL.A.

Katedra občanského práva

Datum zadání diplomové práce: **15. února 2017**

Termín odevzdání diplomové práce: **31. března 2018**

Doc. JUDr. Jan Pauly, CSc.
děkan

Doc. JUDr. Jan Pauly, CSc.
pověřená osoba

V Plzni dne 3. července 2017

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma Zvláštní řízení soudní zpracoval samostatně s použitím uvedené literatury a pramenů.

Ve Staňkově 22. března 2018

.....

Martin Horák

Poděkování

Na tomto místě bych rád poděkoval vedoucí diplomové práce JUDr. Miloslavě Wipplingerové, Ph.D., LL.A. za velmi ochotný přístup, cenné rady a připomínky, kterými přispěla k vypracování této diplomové práce. Rovněž bych rád poděkoval své rodině za podporu po celou dobu studia.

Obsah

1. ÚVOD	1
2. HISTORICKÝ VÝVOJ ZVLÁŠTNÍCH ŘÍZENÍ SOUDNÍCH	3
2. 1. ŘÍMSKÉ PRÁVO.....	3
2. 2. HISTORICKÝ VÝVOJ NA NAŠEM ÚZEMÍ	3
3. OBECNÁ ČÁST ZÁKONA O ZVLÁŠTNÍCH ŘÍZENÍCH SOUDNÍCH. 9	9
3. 1. ŘÍZENÍ UPRAVENÁ TÍMTO ZÁKONEM.....	9
3. 2. PŘÍSLUŠNOST	10
3. 2. 1. <i>Věcná příslušnost</i>	10
3. 2. 2. <i>Místní příslušnost</i>	11
3. 2. 3. <i>Funkční příslušnost</i>	12
3. 2. 4. <i>Obsazení soudu</i>	12
3. 2. 5. <i>Přenesení příslušnosti</i>	12
3. 3. ÚČASTNÍCI ŘÍZENÍ	13
3. 4. OPRÁVNĚNÍ STÁTNÍHO ZASTUPITELSTVÍ	13
3. 5. SMÍRNÉ ŘEŠENÍ	14
3. 6. DOHODA O PŘEDMĚTU ŘÍZENÍ	14
3. 7. DORUČENÍ.....	15
3. 8. PŘEDBĚŽNÁ OPATŘENÍ.....	15
3. 9. PRŮBĚH ŘÍZENÍ	15
3. 9. 1. <i>Zahájení řízení</i>	15
3. 9. 2. <i>Zastavení řízení</i>	16
3. 9. 3. <i>Jiný soudní rok</i>	16
3. 9. 4. <i>Jednání</i>	17
3. 9. 5. <i>Zásadní rozdíly mezi řízením sporným a nesporným</i>	17
3. 9. 6. <i>Dokazování</i>	18
3. 9. 7. <i>Náhrada nákladů řízení</i>	18
3. 9. 8. <i>Rozhodnutí</i>	19
3. 9. 9. <i>Překročení návrhu</i>	19
3. 9. 10. <i>Závaznost výroku rozsudku</i>	20
3. 10. OPRAVNÉ PROSTŘEDKY	20
3. 10. 1. <i>Odvolací řízení</i>	20
3. 10. 2. <i>Žaloba na obnovu řízení a pro zmatečnost</i>	20
3. 10. 3. <i>Dovolání</i>	21
4. VÝBĚR ZE ZVLÁŠTNÍ ČÁSTI ZÁKONA O ZVLÁŠTNÍCH ŘÍZENÍCH SOUDNÍCH	22
4. 1. ŘÍZENÍ VE VĚCÍCH MANŽELSKÝCH A PARTNERSKÝCH	22
4. 1. 1. <i>Řízení o povolení uzavřít manželství</i>	22
4. 1. 2. <i>Řízení ve statusových věcech manželských</i>	23
4. 1. 2. 1. <i>Řízení o určení, zda tu manželství je či není, a o neplatnost manželství</i>	24
4. 1. 2. 2. <i>Řízení o rozvod manželství</i>	26
4. 1. 3. <i>Řízení ve statusových věcech partnerských</i>	29
4. 2. PŘEDBĚŽNÉ ŘÍZENÍ VE VĚCI OCHRANY PROTI DOMÁCÍMU NÁSILÍ	30
4. 2. 1. <i>Předběžné opatření</i>	30
4. 2. 2. <i>Prodloužení předběžného opatření</i>	33

4. 3. PÉČE SOUDU O NEZLETILÉ	35
4. 3. 1. <i>Zvláštní ustanovení o předběžné úpravě poměrů dítěte</i>	36
4. 3. 1. 1. Předběžné opatření upravující poměry dítěte	36
4. 3. 1. 2. Řízení o nařízení předběžného opatření	37
4. 3. 1. 3. Řízení ve věcech péče soudu o nezletilé	41
4. 3. 1. 4. Zvláštní ustanovení pro řízení o navrácení nezletilého dítěte ve věcech mezinárodních únosů dětí.....	46
5. POROVNÁNÍ TUZEMSKÉ PRÁVNÍ ÚPRAVY ZVLÁŠTNÍCH ŘÍZENÍCH SOUDNÍCH S ÚPRAVOU SOUSEDNÍCH STÁTŮ	51
5. 1. SPOLKOVÁ REPUBLIKA NĚMECKO	51
5. 2. RAKOUSKÁ REPUBLIKA	52
5. 3. SLOVENSKÁ REPUBLIKA	53
5. 4. POLSKÁ REPUBLIKA	53
6. ZÁVĚR	55
7. RESUMÉ	58
8. SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY A DALŠÍCH ZDROJŮ	60

Seznam použitých zkratk

OSŘ, o. s. ř.	Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád
ZŘS, z. ř. s.	Zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních
OZ	Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník
Sb.	Sbírka zákonů České republiky
ÚPrDt	Úmluva o právech dítěte
EÚLP	Evropská úmluva o lidských právech
LPS	Listina základních práv a svobod
OSPOD	Orgán sociálně-právní ochrany dětí
Úmluva	Úmluva o občanskoprávních aspektech mezinárodních únosů dětí
Z. z.	Zbierka zákonov SR
Ř. z.	Říšský zákoník

1. Úvod

Při výběru tématu ke zpracování diplomové práce jsem příliš dlouho neváhal nad tématem zvláštních řízení soudních. Během svého dosavadního studia i během praxe v advokátní kanceláři jsem nabyl dojmu, že občanské právo (hmotné i procesní) je, z mého pohledu, přesněji kodifikováno a přehledněji upraveno v českém právním řádu oproti právu veřejnému. Jak jsem již zmínil, pracuji v advokátní kanceláři věnující se generální praxi. Společně se smluvním právem zcela jednoznačně nad všemi ostatními druhy práva dominuje právě právo občanské podléhající procesnímu režimu zvláštních řízení soudních. Jedná se hlavně o rozvodová řízení a s ním spojená řízení ve věci péče soudu o nezletilé.

Zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, nabyl účinnosti 1. ledna 2014 a zásadním způsobem změnil úpravu nesporných, popř. jiných zvláštních řízení v českém právním řádu. Došlo totiž k návratu k právnímu modelu, jenž byl účinný za období první republiky, kdy byla sporná řízení od nesporných upravena odděleně.

Ve své práci se chci zpočátku zaměřit na historický exkurz zvláštních řízení soudních, který může být, dle mého názoru, jistým návodem k pochopení, jak se nesporná řízení v průběhu historického vývoje vyvíjela a diferenciovala od řízení sporných, případně jak byla upravována, a to hlavně v období samostatné Československé republiky.

V další části své diplomové práce bych se rád věnoval obecné části zákona o zvláštních řízeních soudních. Za použití odborné literatury bych rád vysvětlil jednotlivé instituty této části zákona, které představují *lex specialis* k obecné úpravě civilního řízení v zákoně č. 99/1963 Sb., občanském soudním řádu.

Zvláštní část zákona o zvláštních řízeních soudních obsahuje ustanovení k jednotlivým řízením podle tohoto zákona. Již při zadání této práce jsem si byl plně vědom, že není v možnostech daného rozsahu zpracovat kompletně tuto část zákona, rád bych se tedy věnoval řízením, se kterými jsem se právě během svého působení v advokátní kanceláři setkal, tj. řízení ve věcech manželských a partnerských. Vzhledem k dnešní neutěšené situaci ohledně problematiky domácího násilí bych se rád zaměřil na vydání předběžného opatření a za zvýšenou pozornost, dle mého názoru, stojí úprava péče soudu o nezletilé. Nad skutečným rozsahem těchto témat mohu v úvodu své práce opravdu jen spekulovat. Nesporná, popř. jiná zvláštní řízení jsou, dle mého názoru, jedním

z nejspeciřičtějších řízení upravených v českém právním řádu, a proto jim hodlám věnovat patřičnou pozornost.

V závěru své práce bych rád ve stručnosti zmapoval aktuální situaci v právních řádech států, s nimiž nás spojují nejen společné hranice, jak jsem již uváděl v zásadách vypracování své práce, ale i jistá historická souvislost týkající se hlavně Spolkové republiky Německo, Rakouska, se kterým jsme po staletí byli součástí mocnářství Rakouska-Uherska a konečně Slovenské republiky, se kterou jsme v novodobých dějinách tvořili více než osmdesát let společný stát. Tento výčet právě z důvodu zadání sousedních států hodlám uzavřít Polskou republikou, ač už nyní mohu tvrdit, že neočekávám přílišný soulad právních předpisů upravujících nesporná řízení s českou právní úpravou.

Tuto diplomovou práci rozhodně neplánuji zpracovávat jako komentář jednotlivých ustanovení zákona o zvláštních řízeních soudních a souvisejících předpisů, spíše se budu snažit vybranou problematiku detailně popsat a zpracovat způsobem, kterým by se daná ustanovení dala vyložit způsobem v praxi použitelným.

2. Historický vývoj zvláštních řízení soudních

2. 1. Římské právo

V římském právu zcela jednoznačně dominovalo řízení sporné, při němž magistrát plnil pasivní úlohu, když například stvrzoval úkon svým prohlášením. Právomoc aktivně zasahovat do jednání účastníků řízení neměl. Tyto právní formy se využívaly při významných právních úkonech, např. adoptio (osvojení), testamentum (pořízení závěti), manumissio servi (propuštění otroka) a další. Účast státních orgánů měla zajišťovat přesnost a určitost tak, aby v budoucnosti z důvodu neurčitosti právního jednání nevznikaly spory. „*Současně šlo i o úkony, které měly vejít v obecnou známost, neboť se týkaly buď záležitostí osobního stavu, nebo šlo o důležité majetkové převody.*”¹

Aktivní zásah magistrátu do právních poměrů se objevuje v období principátu, kde vznikají zvláštní samostatná řízení, která již nejsou rozdělena na fázi u magistrátu a u soudce, ale probíhají pouze před magistrátem. Tato řízení lze považovat za počátek zvláštních řízení soudních v právní historii. „*Mezi záležitostmi, které se projednávaly v tomto řízení, patří například rozhodování o tom, zda dědic je povinen poskytnout ta singulární pořízení ve prospěch jednotlivců, která byla ponechána na jeho spravedlivém uvážení, ochrana fideikomissární substitute, rozhodování o otázkách honorářů za intelektuální činnost, řešení alimentálních záležitostí atd.*”²

Nesporná řízení byla i poté v kompetenci zvláštních úřadů, do kterých mimo jiné patřila i agenda darování pro případ smrti, sepis dědických smluv, zápis vlastnického práva k pozemkům, konkursní řízení apod.

2. 2. Historický vývoj na našem území

O první pokus upravit některá nesporná řízení se pokusil patent Josefa II. z roku 1785, který měl za úkol kodifikovat právo svěřenství, depozit a osiřelých dětí pro všechny rakouské země. Daleko významnější právní pramen upravující nesporná řízení nakonec vznikl až o téměř sedmdesát let později.

Nejzásadnější a zároveň i první výslovný pramen nesporných řízení byl císařský patent z 9. 8. 1854 ř. z., kterým se zavádí nový zákon o soudních řízení

---

1 WIPPLINGEROVÁ, M., ZAHRADNÍKOVÁ, R., SPURNÁ K. *Zvláštní řízení soudní. 2.*, opravené vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2015, s. 2

2 ZOULÍK, F. *Řízení sporné a nesporné jako druhy civilního procesu.* Praha: Academia, 1969, str. 15

v nesporných věcech právních. Místní působnost tohoto patentu lze vymezit na území České a Moravskoslezské země. Na území Slovenska a Podkarpatské Rusi se tento patent nevztahoval.³

Převratnost tohoto patentu spočívala v přenesení působnosti ze správních orgánů (které vykonávaly tuto agendu po dlouhá staletí) na soud. Ač i nadále existovala řízení, pro která byl příslušný správní orgán i orgán moci soudní, z hlediska právní teorie znamenal tento patent závrtný posun.

Nelze však předpokládat, že vydáním výše uvedeného právního předpisu došlo k maximální koncentraci právní úpravy nesporných řízení, naopak úprava se vyznačovala jistou mírou dekoncentrace, při které se nepodařilo různorodá nesporná řízení sjednotit v jeden komplexní předpis.⁴

„V první části - v úvodních ustanoveních tohoto nesporného patentu (§ 1-19) byly upraveny základní otázky platné pro všechna nesporná řízení. Další části nesporného patentu byly věnovány úpravě konkrétních druhů nesporného řízení, a to řízení pozůstalostnímu, řízení o věcech poručenských a opatrovnických, řízení fideikomissárním, řízení o osvojení, řízení o legitimaci a propuštění z rodičovské moci, řízení o dobrovolném odhadu a dražbě, o soudních vysvědčeních, o ověření opisů a podpisů. Některé záležitosti nesporného řízení byly i nadále upravovány zvláštními předpisy. Například řízení o prohlášení za mrtvého a vedení důkazu smrti bylo upraveno zák. č. 20/1883 ř. z., řízení o umoření listin císařským nařízením č. 227/1915 ř. z., řízení o zbavení svéprávnosti císařským nařízením č. 207/1916 ř. z.“⁵

Patent zakotvoval vyšetřovací zásadu (povinnost soudu zjišťovat skutečnosti nad rámec navrhovaných důkazů v případě, že jsou klíčové pro rozhodnutí ve věci). Velmi zajímavé je, z pohledu dnešního práva, ustanovení § 5 tohoto patentu, které opravňuje soud k uložení povinnosti účastníkovi provést kvalifikované podání prostřednictvím advokáta bez ohledu na odepření spravedlnosti.

Tento patent byl implementován i do právního řádu nově vzniklé Československé republiky, která jej přijala recepční normou - zákonem č. 11/1918 Sb., mj. touto normou byla převzata většina právních předpisů vztahujících se na území pozdější Československé republiky. Jak je uvedeno výše, tento přijatý

³ HORA, V. *Soudní řízení nesporné*. Praha: Všechno, 1931, s. 8

⁴ HORA, V. *Soudní řízení nesporné*. Praha: Všechno, 1931, s. 7

⁵ WIPPLINGEROVÁ, M., ZAHRADNÍKOVÁ, R., SPURNÁ K. *Zvláštní řízení soudní. 2.*, opravené vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2015, s. 6

právní předpis platil pouze pro české země, dualismus, který právě mezi českými zeměmi a Slovenskem spolu s Podkarpatskou Rusí existoval, se názorně projevuje i na tomto právním předpisu. Nesporná řízení se na Slovensku a Podkarpatské Rusi i nadále řídila zvláštními právními předpisy, které upravovaly jejich jednotlivé agendy. Jednotná právní úprava pro celé území Československé republiky chyběla na našem území až do roku 1931.⁶

Právě v roce 1931 byl vydán zákon č. 100/1931 Sb., o základních ustanoveních řízení nesporného, který byl účinný na území Československé republiky, a byl tak první kodifikací nesporných řízení pro její celé území. Zákon o základních ustanovení řízení nesporného v mnohém vychází právě z patentu, který byl účinný na našem území do jeho vydání. Hlavní odlišnost je právě v absenci výše zmíněného § 5 Patentu, českoslovenští zákonodárci totiž odmítli zakomponovat do nového právního předpisu nucené právní zastoupení tak, jak je patent stanovoval.

Patent č. 208/1854 ř. z. upravoval kromě nesporných řízení i jejich hmotněprávní aspekty, kdežto zákon č. 100/1931 Sb. komplexně upravoval procesní stránku nesporných řízení. „*Tento zákon upravoval následující oblasti: působnost zákona, příslušnost soudů, obsazení soudů, vymezení účastníků řízení, zastoupení účastníků řízení, náklady nesporného řízení, úkony účastníků, řízení v prvním stupni (úprava jednání, dokazování, rozhodnutí) a opravné prostředky. Pokud nebylo v zákoně č. 100/1931 Sb. ustanoveno jinak, užila se v nesporném řízení subsidiárně ustanovení zákona o řízení sporném, ale pouze pokud šlo o ustanovení upravující strany, zmocněnce, právo chudých, řízení, ústní jednání, důkazy, usnesení a navrácení k předešlému stavu.*“⁷

Další změnu přinesl až zákon č. 142/1950 Sb., o řízeních ve věcech občanskoprávních (občanský soudní řád). Z pohledu tohoto právního předpisu již nesporná řízení jako zvláštní druh nalézacího soudního řízení neexistují. Odlišnosti mezi sporným a nesporným řízením, které nebylo možné odstranit, byly z hlediska systematiky zákona umístěny do Zvláštních ustanovení. Sjednocení sporného a nesporného řízení se v tomto občanském soudním řádu projevuje i po pojmové stránce, když účastníkem řízení byla nazývána osoba ve sporném (místo pojmu strana sporu) i nesporném řízení. „*Ke spojení sporného*

6 WIPPLINGEROVÁ, M., ZAHRADNÍKOVÁ, R., SPURNÁ K. *Zvláštní řízení soudní. 2.*, opravené vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2015, s. 6

7 Důvodová zpráva k zákonu č. 142/1950 Sb., o řízeních ve věcech občanskoprávních, občanský soudní řád (originál je ve slovenském jazyce)

*a nesporného soudnictví do jednoho kodexu, resp. ke zrušení jejich základního oddělení spolu s nastoupením socialistického zákonodárství je však třeba také dodat, že nová ideologie odstraňovala také základní zásady a principy sporného soudnictví, které jsou pro tento druh nalézacího řízení typické v demokratických systémech, tj. jako vůdčí zásada byla zavedena zásada materiální pravdy ve smyslu zajišťování skutečného stavu věci, soud měl postupovat obecně vždy z úřední povinnosti a dále dokazování bylo ovládáno zásadou vyšetřovací."*⁸

Nespokojenost zákonodárců s rozdělením civilních řízení na sporná a nesporná je zřejmá i z důvodové zprávy k zákonu č. 142/1950 Sb. „*Osnova především sjednocuje dosavadní slovenské a české procesní právo. Vytváří jednotný procesní zákon pro území celého státu. Odstraňuje různé druhy řízení (především sporné a nesporné řízení) a shrnuje civilněprocesní právo do jediného zákona. Dosavadní československé právo rozlišovalo sporné a nesporné řízení (srov. § 1 zákona č. 100/1931 Sb., o základních ustanoveních soudního řízení nesporného). Ale nevystačilo se jen s tímto dělením. (...) Ještě větší pestrostí se vyznačovalo nesporné řízení. (...) Přitom platily pro nesporné řízení jiné zásady než pro sporné řízení a ani pro všechny druhy sporného řízení neplatily všechny zásady. Tak pro spory v majetkových věcech platila zásada projednací, zatímco pro spory v manželských věcech vyšetřovací zásada, která současně ovládala nesporné řízení. To byl neuspokojivý stav. Složitost samotné systematiky civilních procesních předpisů, která nemohla být srozumitelná pro obyčejného občana, měla za následek, že tyto se stávaly samoúčelnými. (...) Byly vytvořené pro právníky, ale ne pro občany. Osnova odstraňuje tuto zbytečnou složitost tím, že nerozlišuje sporné a nesporné řízení."*⁹

Občanský soudní řád z roku 1963 (zákon č. 99/1963 Sb.) pokračuje v koncepci jednotnosti řízení, dokonce zvláštní ustanovení, do kterých byly zařazeny odlišnosti mezi spornými a nespornými řízeními, byla poměrně výrazným způsobem zredukována a koncepce jednotnosti řízení byla prohlubována. Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, v platném znění, je i v současnosti nejzásadnějším právním předpisem regulujícím procesní právo v občanskoprávních věcech.

Změna v přístupu k dělení řízení na sporné a nesporné přišla až v rámci

---

8 ŠÍNOVÁ, R., PETROV KŘIVÁČKOVÁ J. a kol. *Civilní proces. Řízení nesporné, rozhodčí a s mezinárodním prvkem*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2015, s. 7

9 Důvodová zpráva k zákonu č. 142/1950 Sb., o řízeních ve věcech občanskoprávních, občanský soudní řád (originál je ve slovenském jazyce)

politických a společenských změn po listopadu 1989. Občanský soudní řád z roku 1963 byl novelizován zákonem č. 519/1991 Sb. s účinností od 1. ledna 1992. Ani v tomto případě nebyla nesporná řízení upravena v samostatném právním předpisu, nicméně zvláštní ustanovení, kde se již od občanského soudního řádu z roku 1950 nacházela, byla rozšířena o nové druhy řízení. Šlo o řízení ve věcech obchodního rejstříku, řízení ve věcech sdružování v politických stranách a politických hnutí, řízení o vyslovení přípustnosti převzetí nebo držení v ústavu zdravotnické péče a další.¹⁰

Jen do doby vydání zákona o zvláštních řízeních soudních byl zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, novelizován nespočetněkrát, v průběhu byla novelizována například řízení o dědictví, řízení o úschovách, řízení o umoření listin apod.

K přijetí zákona č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, přispěla rekonstrukce občanského a obchodního zákoníku zákonem č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku, č. 90/2012 Sb., o obchodních korporacích a č. 91/2012 Sb., o mezinárodním právu soukromém.

Rozdíl mezi sporným a nesporným řízením nelze spatřovat pouze ve skutečnosti, že sporné řízení je ovládáno zásadou dispoziční a projednací, kdežto nesporné řízení ovládá zásada oficiality a vyšetřovací. „*Dosavadní občanský soudní řád obsahoval ve své obecné úpravě nejen původní odchylky v definici postavení účastníků (tzv. první, druhá, třetí definice), hlavní intervence, vedlejší intervence, společenství účastníků atd., ale v důsledku řady novel obsahoval i další odchylky - v otázkách pravomoci, koncentrace řízení, dokazování, jednání, použití zvláštních druhů rozsudků, uplatnění úplné a neúplné apelace v odvolacím řízení a dalších aspektů. Tato nepřehledná úprava, která se opírala především o ustanovení § 120 odst. 2 o. s. ř. (...), které považovala za kritérium použití shora uvedených odchylek, nebyla udržitelná pro nový procesní předpis upravující nesporná řízení.*“¹¹

Důvodová zpráva k zákonu č. 292/2013 Sb. vyjmenovává důvody přijetí tohoto zákona: a) různost účelu sporného a nesporného řízení, b) různý způsob stanovení civilní pravomoci, c) vymezení okruhu účastníků řízení, d) postavení účastníků řízení, e) určení místní příslušnosti soudu, f) možnost vstupu státního

¹⁰ WIPPLINGEROVÁ, M., ZAHRADNÍKOVÁ, R., SPURNÁ K. *Zvláštní řízení soudní. 2.*, opravené vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2015, s. 8

¹¹ WIPPLINGEROVÁ, M., ZAHRADNÍKOVÁ, R., SPURNÁ K. *Zvláštní řízení soudní. 2.*, opravené vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2015, s. 13

zastupitelství do řízení, g) způsob zahájení řízení, h) dispozice s řízením a předmětem řízení, ch) průběh dokazování, i) průběh řízení, j) náklady řízení, k) právní moc a vykonatelnost rozhodnutí, l) apelační princip.¹²

---

12 Důvodová zpráva k zákonu č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, s .5

3. Obecná část zákona o zvláštních řízeních soudních

Zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, je rozdělen na tři části, konkrétně na obecnou část, na zvláštní část a na přechodná a závěrečná ustanovení.

První část nám stanovuje základní pravidla a principy pro průběh řízení podle tohoto zákona spolu s výjimkami z aplikace ustanovení občanského soudního řádu, které odpovídají výjimkám typickým pro nesporné soudnictví. „*Obecná část ZŘS proto vychází ze zásady oficiality a zásady vyšetřovací a pro opravné řízení zavádí opravný systém úplné apelace.*“¹³

Obecná část zákona o zvláštních řízeních soudních je obsažena v § 1-30 z. ř. s., přičemž úvodní ustanovení stanovuje povinnost soudům projednávat a rozhodovat podle tohoto zákona jen právní věci v něm uvedené. Obecná a zbytková subsidiarita zákona o zvláštních řízeních soudních a občanského soudního řádu je upravena v § 1 odst. 2 a 3 z. ř. s.¹⁴

3. 1. Řízení upravená tímto zákonem

Zákon o zvláštních řízeních soudních se dotýká taxativně vymezených řízení ve zvláštní části, nicméně pro přehlednost uvádí zákon jejich výčet. Dle § 2 z. ř. s. upravuje tento zákon tato řízení: a) o podpůrných opatřeních a ve věcech svéprávnosti, b) ve věcech nezvěstnosti a smrti, c) o přivolání k zásahu do integrity, d) ve věcech přípustnosti převzetí nebo držení v ústavech, e) o některých otázkách týkajících se právnických osob a svěřeneckého fondu, f) o pozůstalosti, g) o úschovách, h) o umoření listin, i) ve věcech kapitálového trhu, j) o předběžném souhlasu s provedením šetření ve věcech ochrany hospodářské soutěže, k) o nahrazení souhlasu zástupce samosprávné komory k seznámení se s obsahem listin, l) o plnění povinnosti z předběžného opatření Evropského soudu pro lidská práva, m) ve věcech voleb zaměstnanců, n) o soudním prodeji zástavy, o) o zákazu výkonu práv spojených s účastnickými cennými papíry, p) ve věcech manželských a partnerských, q) ve věci ochrany proti domácímu násilí, r) o určení a popření rodičovství, s) ve věcech osvojení a t) ve věcech péče soudu o nezletilé.

Přestože by tento výčet měl být taxativní, není tomu tak, neboť se v něm nenachází řízení ve věcech opatrovnickví člověka upravené ve zvláštní části

¹³ ŠÍNOVÁ, R., PETROV KŘIVÁČKOVÁ J. a kol. *Civilní proces. Řízení nesporné, rozhodčí a s mezinárodním prvkem*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2015, s. 17

¹⁴ WIPPLINGEROVÁ, M., ZAHRADNÍKOVÁ, R., SPURNÁ K. *Zvláštní řízení soudní. 2., opravené vydání*. Praha: Wolters Kluwer, 2015, s. 21

zákonu v oddíle 3 hlavy I. Jeho opomenutí v tomto výčtu ovšem nemá zásadní význam pro posuzování tohoto řízení dle z. ř. s. Rozhodujícím faktorem zůstává jeho úprava ve zvláštní části zákona, proto je zákon o zvláštních řízeních soudních aplikovatelný i na tento typ řízení.¹⁵

Mezi občanským soudním řádem a zákonem o zvláštních řízeních soudních existuje vztah subsidiarity a speciality, přičemž zákonem speciálním je z. ř. s. Zákon o zvláštních řízeních soudních upravuje komplexně civilní soudní řízení v nesporných a jiných zvláštních věcech, a to za subsidiárního použití občanského soudního řádu.¹⁶

3. 2. Příslušnost

Po civilní pravomoci, která je primární procesní podmínkou, kterou soud po zahájení řízení zkoumá, je nutné prověřit, zda soud, u něhož bylo řízení zahájeno, je soudem zákonným, tzn. zda byl určen pravidly tzv. příslušnosti. Těmito pravidly se určí soud, který je oprávněn a povinen danou věc projednat a rozhodnout.

Samotná pravidla příslušnosti mají za cíl určit za příslušný soud ten, který se jeví jako nejvhodnější - tímto soudem bývá zpravidla ten, který má nejbližší vztah k účastníkům nebo předmětu řízení. V některých případech ovšem tato obecná pravidla musí ustoupit požadavkům na specializaci či odbornost soudců. V případě, že tato hlediska stojí proti sobě, je potřeba mezi nimi vybrat ta nejpodstatnější. Rozlišujeme proto příslušnost věcnou a funkční v případech, kdy se určuje rozsah působnosti mezi soudy různých článků soudní soustavy, a příslušnost místní, která tento rozsah určuje mezi soudy téhož článku.¹⁷

3. 2. 1. Věcná příslušnost

Zákon o zvláštních řízeních soudních upravuje věcnou příslušnost v § 3 z. ř. s., kdy uvádí, že obecně jsou věcně příslušné okresní soudy, nestanoví-li zákon jinak.

Záměrem autora zákona o zvláštních řízeních soudních byla zcela evidentně snaha omezit věcnou příslušnost soudů a sjednotit věcnou příslušnost okresních soudů, a to v co možná nejvyšší míře. „*Věcná příslušnost krajských soudů v prvním stupni by měla být zachována pouze v těch případech, kdy je to*

---

15 SVOBODA, K., TLÁŠKOVÁ, Š., VLÁČIL, D., LEVÝ, J., HROMADA, M. a kol. *Zákon o zvláštních řízeních soudních. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2015, s. 4

16 Důvodová zpráva k zákonu č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, s. 3

17 ZAHRADNÍKOVÁ, R et al. *Civilní právo procesní*, 2. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2015. s. 69-70

dáno velmi specifickou, úzce zaměřenou agendou vyžadující zvláštní specializaci a odborné znalosti, které by nebylo možné zajistit na všech okresních soudech, a dále v těch případech, které jsou vázány na krajské soudy z hlediska vedení zvláštních informačních systémů (veřejné rejstříky právnických osob, insolvenční rejstřík).“¹⁸

Jednotlivé druhy řízení, pro které je v prvním stupni věcně příslušný krajský soud, jsou stanoveny v § 3 odst. 2 z. ř. s., rozhoduje tedy ve statusových věcech právnických osob, včetně jejich zrušení a likvidace, jmenování a odvolávání členů jejich orgánů nebo likvidátora, přeměn a otázek statusu veřejné prospěšnosti, o vyloučení z výkonu funkce podle zákona o obchodních korporacích, o jmenování znalce v řízení o některých otázkách týkajících se právnických osob pro a) přezkum zprávy o vztazích mezi ovládající osobou a osobou ovládanou a mezi ovládanou osobou a osobami ovládanými stejnou ovládající osobou, b) určení přiměřené ceny podílu při povinném odkupu podílu společníka ovládané osoby ovládající osobou, c) účely přeměn podle zákona upravujícího přeměny obchodních společností a družstev a pro účely ocenění jmění rozdělovaného spolku, dále ve věcech opatrovnictví právnických osob, o úschovách za účelem splnění dluhu poskytnout dorovnání protiplnění nebo náhradu škody více osobám na základě rozhodnutí soudu podle zákona o obchodních korporacích nebo dle zákona o přeměnách obchodních společností a družstev (dále jen "povinná úschova"), ve věcech kapitálového trhu, o předběžném souhlasu s provedením šetření ve věcech ochrany hospodářské soutěže, o nahrazení souhlasu zástupce České advokátní komory nebo Komory daňových poradců k seznámení se s obsahem listin.

3. 2. 2. Místní příslušnost

Místní příslušnost je v zákoně o zvláštních řízeních soudních rozlišena na obecnou a výlučnou. „*Obecná místní příslušnost se uplatní, pouze pokud není ve zvláštní části ZŘS v právní úpravě konkrétního řízení obsažena zvláštní právní úprava místní příslušnosti, tj. příslušnosti výlučné. Obecná místní příslušnost je v ZŘS zakotvena ve prospěch obecného soudu osoby, v jejímž zájmu se řízení koná.*“¹⁹

¹⁸ JIRSA, J., CHARVÁT, P., KOVÁŘOVÁ, D., TRÁVNÍKOVÁ, B. a kol. *Občanské soudní řízení. Soudcovský komentář. Kniha III. Zvláštní řízení soudní*. 1. vyd. Praha: Havlíček Brain Team, 2015, s. 30

¹⁹ ŠÍNOVÁ, R., PETROV KŘIVÁČKOVÁ J. a kol. *Civilní proces. Řízení nesporné, rozhodčí a s mezinárodním prvkem*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2015, s. 24

Vlastní pravidlo zavádí soud v § 4 odst. 2 pro určení obecného soudu nezletilého. Nezletilý zcela evidentně nerozhoduje o svém bydlišti, tato povinnost je součástí rodičovské odpovědnosti. Nedohodnou-li se rodiče, určí toto bydliště soud.

Rozhodnými skutečnostmi, které určují místní příslušnost, jsou ty, které existovaly v době zahájení řízení. Z úřední povinnosti zkoumá soud místní příslušnost jen do doby, než začne ve věci samé jednat, popř. do skončení přípravného jednání ve věcech, kde jsou přípustná. Následně se s problematikou místní příslušnosti vyrovnává pouze na základě námítky účastníka, jenž ji uplatnil při prvním úkonu ve věci. „Zjistí-li soud, že není místně příslušným, usnesením vysloví svou místní nepříslušnost a věc postoupí soudu, o kterém se domnívá, že je místně příslušný. Pokud soud, kterému byla věc postoupena, s postoupením nesouhlasí, předloží věc svému nadřízenému soudu k rozhodnutí. Takto postupuje, jen pokud věc již nebyla řešena odvolacím soudem.“²⁰

3. 2. 3. Funkční příslušnost

Zákon o zvláštních řízeních soudních nenabízí zvláštní úpravu funkční příslušnosti soudů, ta se plně řídí ustanoveními OSŘ. Ve zkratce lze pouze konstatovat, že pro odvolání proti rozhodnutí okresních soudů jsou funkčně příslušné krajské soudy, proti jejich rozhodnutí v prvním stupni jsou jako odvolací soudy funkčně příslušné soudy vrchní.

Žaloba na obnovu řízení bude rozhodována soudem, který věc rozhodoval v prvním stupni, u žaloby pro zmatečnost rovněž, s výjimkou případů, kdy bylo napadeno pouze rozhodnutí odvolacího soudu. V tomto případě bude o této žalobě rozhodovat odvolací soud.

3. 2. 4. Obsazení soudu

„Obsazení soudu v ZŘS se řídí obecně ustanoveními OSŘ, přičemž pro řízení v prvním stupni před okresním ani krajským soudem nestanovuje žádnou výjimku ve prospěch obsazení soudu senátem. V prvním stupni proto rozhoduje a jedná dle ZŘS vždy samosoudce.“²¹

3. 2. 5. Přenesení příslušnosti

Při změně okolností, podle nichž je posuzována příslušnost soudu, v řízení

20 ŠÍNOVÁ, R., PETROV KŘIVÁČKOVÁ J. a kol. *Civilní proces. Řízení nesporné, rozhodčí a s mezinárodním prvkem*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2015, s. 25

21 ŠÍNOVÁ, R., PETROV KŘIVÁČKOVÁ J. a kol. *Civilní proces. Řízení nesporné, rozhodčí a s mezinárodním prvkem*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2015, s. 27

ve věcech péče soudu o nezletilé, ve věcech opatrovnických a v řízení o svéprávnosti, může soud přenést příslušnost na jiný soud, je-li to v zájmu nezletilého, opatrovance nebo osoby, o jejíž svéprávnosti se rozhoduje. V případě nesouhlasu soudu, na který byla příslušnost přenesena, rozhodne o příslušnosti nadřízený soud, avšak jen v případě, že již nebyla otázka přenesení příslušnosti odvolacím soudem rozhodnuta. Tímto rozhodnutím je poté vázán i soud, který příslušnost přenesl.

3. 3. Účastníci řízení

Účastníkem řízení, které může soud zahájit i bez návrhu, je vždy ten, o jehož právech nebo povinnostech má být jednáno. Byl-li podán návrh, stává se automaticky účastníkem navrhovatel. Na úvaze soudu zůstává, zda do řízení přibere další osobu nebo zda osobě, která se účastní řízení, účast v řízení ukončí za předpokladu, že se nejedná o jejich právech nebo povinnostech.²²

„Jde-li o nesporné (zvláštní) řízení, které se však zahajuje jen na návrh, je účastníkem vždy navrhovatel a dále ten, koho zákon za účastníka označuje (srov. např. § 51, § 67, § 95, § 110 atd.).“²³

3. 4. Oprávnění státního zastupitelství

Státní zastupitelství je, kromě svého hlavního poslání, kterým je podávat veřejné žaloby v trestním řízení, oprávněno vykonávat působnost v rámci občanského soudního řízení, a to v případech stanovených předpisy civilního práva procesního. V řízeních, která jsou taxativně vymezena v § 8 z. ř. s., ovšem nevystupuje státní zastupitelství jako organizační složka státu, jedná svým vlastním jménem.

Státní zastupitelství je oprávněno vstoupit do zahájených řízení ve věcech osvojení, a to do části, ve které je rozhodováno o tom, zda je třeba souhlasu rodičů k osvojení, ve věcech péče soudu o nezletilé, jde-li o uložení zvláštního opatření při výchově dítěte, o ústavní výchovu, o určení data narození nebo jde-li o pozastavení, omezení nebo zbavení rodičovské odpovědnosti nebo jejího výkonu, ve věci ochrany proti domácímu násilí, dále v řízení o svéprávnosti, o prohlášení za mrtvého, o určení data smrti, ve věcech vyslovení přípustnosti převzetí nebo držení v ústavu zdravotnické péče (dále jen "zdravotní ústav") nebo

22 WINTEROVÁ, A., MACKOVÁ, A. a kol. *Civilní právo procesní. První část - Řízení nalézací*. Praha: Linde, 2014. s. 360

23 WINTEROVÁ, A., MACKOVÁ, A. a kol. *Civilní právo procesní. První část - Řízení nalézací*. Praha: Linde, 2014. s. 360

vyslovení nepřipustnosti držení v zařízení sociálních služeb, v řízení o umoření listin a o některých otázkách týkajících se právnických osob.

Státní zastupitelství v těchto řízeních vystupuje jako zvláštní procesní subjekt. Výjimkou jsou řízení uvedené v § 8 odst. 1 písm. b) až e) a g), do kterých má státní zastupitelství právo nejen vstoupit, ale rovněž i právo podat návrh na zahájení řízení. V tomto případě se automaticky stává účastníkem řízení z pozice navrhovatele.²⁴

Podá-li státní zastupitelství návrh na zahájení řízení v případě, že řízení již bylo dříve zahájeno soudem nebo na základě návrhu jiného navrhovatele, soud řízení o návrhu státního zastupitelství zastaví z důvodu překážky litispendence.²⁵

3. 5. Smírné řešení

Ustanovení § 9 z. ř. s. ukládá soudu povinnost vést účastníky ke smírnému řešení, přičemž je informuje o možnostech mediačního nebo mimosoudního smírného jednání. Zákon o zvláštních řízeních soudních nepřipouští uzavření smíru, účastníci ovšem mohou uzavřít dohodu o předmětu řízení.

3. 6. Dohoda o předmětu řízení

Tento institut dává účastníkům řízení možnost uzavřít dohodu o předmětu řízení, a to v případech, ve kterých to zákon umožňuje. Kromě již uvedené povinnosti hmotněprávní úpravy této dohody je nutné, aby byla podepsána všemi účastníky, nepostačí tedy podpis pouze těch účastníků, kteří se na jejím znění dohodli.

Jako příklad lze uvést dohodu o výchově a výživě nezletilého dítěte pro dobu po rozvodu manželství, ve kterém se rodiče, jakožto účastníci řízení, dohodnou na svěření do výlučné péče jednoho z nich, popř. na střídavé péči, rozsahu rodičovského styku, výši výživného společně se způsobem jeho úhrady. Poté, co dohodu podepsali všichni účastníci řízení, tj. matka, otec a opatrovník, soud dohodu schválí, neodporuje-li zájmům dítěte. Dojdou-li rodiče nezletilého dítěte k této dohodě, má přednost před případným autoritativním rozhodnutím soudu.

---

24 SVOBODA, K., TLÁŠKOVÁ, Š., VLÁČIL, D., LEVÝ, J., HROMADA, M. a kol. *Zákon o zvláštních řízeních soudních. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2015, s. 8

25 JIRSA, J., CHARVÁT, P., KOVÁŘOVÁ, D., TRÁVNÍKOVÁ, B. a kol. *Občanské soudní řízení. Soudcovský komentář. Kniha III. Zvláštní řízení soudní*. 1. vyd. Praha: Havlíček Brain Team, 2015, s. 44

3. 7. Doručení

Ustanovení o doručení, které je obsaženo v § 11 z. ř. s. ukládá soudu rozhodnout o neúčinnosti doručení písemnosti i bez návrhu v případě, že je zřejmé, že účastník, popř. jeho zástupce, se z omluvitelných důvodů s předmětnou písemností neseznámil.

Toto ustanovení je třeba chápat jako *lex specialis* ve vztahu k § 50 d občanského soudního řádu, ve kterém nalezneme obecnou úpravu doručování pro civilní řízení.

3. 8. Předběžná opatření

Předběžná opatření jsou nařízena před zahájením řízení za podmínek uvedených v § 74 odst. 1 OSŘ tehdy, „*je-li třeba, aby zatímně byly upraveny poměry účastníků, nebo je-li obava, že by výkon soudního rozhodnutí byl ohrožen, a rovněž lze na návrh účastníka řízení nařídit předběžné opatření i po zahájení řízení za podmínek uvedených v § 102 odst. 1 OSŘ, tj. tehdy, je-li třeba po zahájení řízení zatímně upravit poměry účastníků nebo je-li po zahájení řízení obava, že by výkon rozhodnutí v řízení posléze vydaného mohl být ohrožen.*“²⁶

Výjimky při nařizování předběžných opatření oproti obecné úpravě v občanském soudním řádu jsou stanoveny v § 12 z. ř. s. U řízení, které lze zahájit i bez návrhu (s výjimkou řízení o pozůstalosti), lze i předběžné opatření nařídit bez návrhu. Bylo-li nařízeno předběžné opatření ve věcech zahájených pouze na návrh, je soudem uložena povinnost navrhovateli, aby podal návrh na zahájení řízení ve stanovené lhůtě. „*Složení jistoty k náhradě škody nebo jiné újmy, která by mohla vzniknout předběžným opatřením, se nevyžaduje v případech, kdy může soud předběžné opatření nařídit i bez návrhu, ve věci ochrany proti domácímu násilí nebo ve věci výživného.*“²⁷

3. 9. Průběh řízení

3. 9. 1. Zahájení řízení

Nestanoví-li zákon povinnost, že lze řízení zahájit jen na návrh, zahajuje se i bez návrhu. V takovém případě soud vydá usnesení, které doručí účastníkům zákonem stanoveným způsobem, není-li uvedeno jinak, do vlastních rukou. Řízení je zahájeno dnem, kdy takové usnesení bylo vydáno. Lze-li řízení zahájit bez

²⁶ SVOBODA, K., TLÁŠKOVÁ, Š., VLÁČIL, D., LEVÝ, J., HROMADA, M. a kol. *Zákon o zvláštních řízeních soudních. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2015, s. 18-19

²⁷ WIPPLINGEROVÁ, M., ZAHRADNÍKOVÁ, R., SPURNÁ K. *Zvláštní řízení soudní*. 2., opravené vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2015, s. 24

návrhu, odvolání proti usnesení o zahájení řízení není přípustné.

Přípustnou formu návrhu stanovuje § 42 OSŘ, tj. písemné podání učiněné v listinné nebo elektronické podobě prostřednictvím veřejné datové sítě nebo telefaxem. Návrh na zahájení řízení a návrh na zahájení výkonu rozhodnutí lze učinit i ústně do protokolu dle § 14 z. ř. s. jen, jde-li o řízení, které lze zahájit i bez návrhu, řízení ve věci ochrany proti domácímu násilí, řízení o určení a popření rodičovství, řízení o povolení uzavřít manželství a řízení ve věcech osvojení.²⁸

Rozhodne-li se navrhovatel vzít návrh na zahájení řízení zpět a jsou-li splněny podmínky pro zahájení řízení i bez návrhu, soud může rozhodnout o neúčinnosti tohoto zpětvzetí.

3. 9. 2. Zastavení řízení

Zákon o zvláštních řízeních soudních stanovuje v § 16 z. ř. s. zvláštní důvod pro zastavení řízení oproti občanskému soudnímu řádu, konkrétně odpadnutí důvodu jeho vedení. Pro tento typ zastavení řízení není podstatné, zda bylo zahájeno na základě návrhu nebo bez něj. Zákonodárce toto ustanovení odůvodňuje faktem, že u nesporných řízení vystupuje do popředí veřejný zájem a odpadne-li důvod zvláštního řízení, přestává existovat i veřejný zájem. Toto konstatování rovněž zakládá soudu povinnost, aby sledoval, zda důvod, pro které bylo řízení zahájeno, i nadále trvá.²⁹

Například probíhá-li řízení o prohlášení za nezvěstného a osoba, jenž byla považována za nezvěstného, již nezvěstná není, pominul důvod pro pokračování v řízení. Totéž platí i v řízení o umoření listiny, která je posléze nalezena.

3. 9. 3. Jiný soudní rok

V případech stanovených zákonem nebo na základě vlastního uvážení může soudce nařídit dle ustanovení § 18 z. ř. s. jiný soudní rok, tzn. odchýlit se od běžného jednání. Mezi hlavní odchylky patří nižší požadavky na formu jednání, příp. i možnost vyloučení veřejnosti z účasti na jednání. Jiný soudní rok musí být určen nejen stanovením termínu a místem jednání, rovněž zde musí být uvedeny zásadní odchylky od běžného režimu soudního jednání (typickým příkladem je detenční řízení, pobyt v nemocnici atd.). Soudce musí tento právní institut nařizovat obezřetně, pokud by jej nařídil bez vážných důvodů nebo zákonné

28 ŠÍNOVÁ, R., PETROV KŘIVÁČKOVÁ J. a kol. *Civilní proces. Řízení nesporné, rozhodčí a s mezinárodním prvkem*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2015, s. 37

29 JIRSA, J., CHARVÁT, P., KOVÁŘOVÁ, D., TRÁVNÍKOVÁ, B. a kol. *Občanské soudní řízení. Soudcovský komentář. Kniha III. Zvláštní řízení soudní*. 1. vyd. Praha: Havlíček Brain Team, 2015, s. 64

povinnosti, může mít tento postup za následek nesprávné rozhodnutí ve věci samé. V tomto případě ovšem musí odvolatel konkrétní újmu vzniklou tímto procesním postupem prokázat.³⁰

Jiným případem je poté nařízení jiného soudního roku namísto přípravného jednání, které je § 17 z. ř. s. u nesporných řízení vyloučeno. V tomto případě je hlavním zájmem, aby se během jiného soudního roku vše připravilo k následujícímu jednání tak, aby bylo možné věc v úplnosti projednat a rozhodnout.

3. 9. 4. Jednání

Jak uvádí zákon o zvláštních řízeních soudních, k projednání věci samé soud nařídí jednání, nestanoví-li tento zákon, že jednání není třeba nařizovat. Kromě věcí projednávaných v rámci jiného soudního roku je soud oprávněn rozhodnout bez jednání např. v řízení o umoření listin, o soudním prodeji zástavy, v řízení o úschovách, atd.

Obecně lze říci, že není-li v z. ř. s. stanoveno jinak, řídí se průběh jednání úpravou civilního sporného řízení podle občanského soudního řádu. Jednání se zahajuje přečtením návrhu, popř. konstatováním důvodů, proč bylo jednání zahájeno bez návrhu. Jednání může být z důležitých důvodů odročeno a končí vyhlášením rozhodnutím ve věci samé, popř. jiným rozhodnutím procesního charakteru.

Soud jednání nemusí nařizovat v zákonem stanovených případech, a to hlavně z důvodu, že není potřeba provést dokazování, tzn., že podstatné skutečnosti jsou soudu známy z úřední činnosti nebo ze shodného tvrzení účastníků. Výjimkou je předložení listin, pro jejichž přečtení musí soud v rámci procesního dokazování řízení nařídít.³¹

3. 9. 5. Zásadní rozdíly mezi řízením sporným a nesporným

Podle ustanovení zákona o zvláštních řízeních soudních je soud povinen zjišťovat všechny skutečnosti podstatné pro rozhodnutí ve věci. Není tak omezen na skutečnosti, které uvedou účastníci, ti toto právo mají až do vydání či vyhlášení rozhodnutí, popř. v řízení odvolacím. Soud nemůže pokládat určité okolnosti za prokázané bez výslovného souhlasu účastníka za předpokladu, že určité okolnosti

---

30 SVOBODA, K., TLÁŠKOVÁ, Š., VLÁČIL, D., LEVÝ, J., HROMADA, M. a kol. *Zákon o zvláštních řízeních soudních. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2015, s. 29

31 SVOBODA, K., TLÁŠKOVÁ, Š., VLÁČIL, D., LEVÝ, J., HROMADA, M. a kol. *Zákon o zvláštních řízeních soudních. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2015, s. 32

nerozporuje a lze je tedy považovat za prokázané. Vzhledem k zamezení jistých obstrukcí může soud vyzvat účastníka k vyjádření s poskytnutím přiměřené lhůty. Marné uplynutí této lhůty lze považovat za souhlas. Důraz je zákonem dále kladem primárně na procesní práva nezletilého, který: „*je schopen pochopit situaci, a ukládá soudu povinnost postupovat tak, aby byl nezletilý dostatečně informován o soudním řízení a o možných důsledcích vyhovění jeho názoru i důsledcích soudního rozhodnutí.*“³²

3. 9. 6. Dokazování

Dokazování u zvláštních řízení soudních podléhá zásadě vyšetřovací, tzn. soudu je uložena povinnost zjistit všechny podstatné skutečnosti pro rozhodnutí ve věci. Není přitom vázán důkazními návrhy účastníků. Tato definice úzce souvisí s průběhem řízení, které je rozvedeno v předchozí kapitole. Právě spjatost s vyšetřovací zásadou, ač tomu tak není u všech řízení dle z. ř. s. (u některých řízení se uplatní zásada projednací dle občanského soudního řádu), je dalším zásadním rozdílem mezi řízením sporným a nesporným.

Jednotlivé důkazní prostředky jsou upraveny v OSŘ, zákon o zvláštních řízeních soudních zakládá pouze zvláštní úpravu pro výslech účastníků, když na tento důkaz není pohlíženo subsidiárně, ale je nejvhodnějším zdrojem informací vedoucích k následnému rozhodnutí. Soud může účastníky vyslechnout kdykoliv v průběhu řízení, a to i bez jejich souhlasu. Výjimku tvoří řízení upravená ve čtvrté hlavě zvláštní části z. ř. s.³³

3. 9. 7. Náhrada nákladů řízení

V řízeních, které lze zahájit i bez návrhu společně s řízeními ve statusových věcech manželských a partnerských, nemá žádný z účastníků právo na náhradu nákladů řízení, neodůvodňují-li to okolnosti případu. Konkrétní druhy nákladů nalezneme v obecné úpravě občanského soudního řádu v ustanovení § 137-139, v následujících ustanoveních je upraven způsob jejich placení.

Důvodem přiznání náhrady nákladů řízení mohou být, pro ilustraci, příčiny rozvratu manželství tak, jak uvádí Ústavní soud v usnesení ze dne 27. 1. 2011, sp. zn. III. ÚS 3660/2010: „*Soud při svém rozhodování posuzuje okolnosti případu, zejména pak zjištěné příčiny rozvratu manželství a poměry účastníků*

32 WIPPLINGEROVÁ, M., ZAHRADNÍKOVÁ, R., SPURNÁ K. *Zvláštní řízení soudní. 2.*, opravené vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2015, s. 26-27

33 ŠÍNOVÁ, R., PETROV KŘIVÁČKOVÁ J. a kol. *Civilní proces. Řízení nesporné, rozhodčí a s mezinárodním prvkem.* 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2015, s. 42

(majetkové a výtěžkové poměry, sociální situace jejich a nezletilých dětí atd.)."³⁴

Další výjimku ovšem zakládá § 24 z. ř. s., který náhradu nákladů řízení chápe jako sankční opatření. Soud zvažuje aplikaci tohoto sankčního opatření v případech, kdy zkoumá, zda podáním návrhu, na základě něhož bylo řízení zahájeno, nedošlo ke svévolnému a zjevně bezúspěšnému uplatňování práva. K použití tohoto sankčního nákladového rozhodnutí dochází tedy až v závěru řízení po provedeném dokazování, kdy je zřejmé, že o zřejmou bezúspěšnost opravdu šlo.³⁵

3. 9. 8. Rozhodnutí

Soud rozhoduje ve věci samé usnesením, nestanoví-li zákon jinak. Zásadním rozdílem oproti sporným řízením je ustanovení § 25 odst. 2 z. ř. s., které vylučuje rozhodnout v řízení rozsudkem pro uznání, rozsudkem pro zmeškání a platebním rozkazem, což lze dovozovat i z předcházejících ustanovení, která neposkytují soudu oprávnění urychlit řízení na úkor procesního dokazování.

Rozsudkem se, až na výjimky, rozhoduje ve sporném řízení. I v tomto tedy můžeme spatřovat diferenciaci sporného a nesporného řízení. Rozsudkem podle z. ř. s. je rozhodováno v případech stanovených tímto zákonem. Jedná se o řízení o prohlášení za mrtvého, v řízení o určení data smrti, v řízení o rozvod manželství, o určení a popření rodičovství, v řízení ve věcech osvojení atd. „*Ustanovení § 25 upravuje jen formu soudního rozhodování ve zvláštních řízeních. V ostatních záležitostech týkajících se náležitostí a obsahu soudního rozhodnutí je třeba přímo aplikovat příslušná ustanovení občanského soudního řádu, zejména § 152 a násl.*.”³⁶

3. 9. 9. Překročení návrhu

Ve sporných i nesporných řízeních je soud dle dispoziční zásady vázán návrhem řízení. Výjimka pro nesporná řízení je stanovena v § 26 z. ř. s., který soud opravňuje překročit návrhy účastníků a přisoudit něco jiného nebo více, než čeho se domáhají. Takto postupovat však lze pouze v případech, kdy dané řízení je možné zahájit i bez návrhu. Soud však v těchto případech musí poučením o této skutečnosti informovat účastníky, jinak může jít o překvapivé rozhodnutí dle

---

34 Usnesení Ústavního soudu ze dne 27. 1. 2011, sp. zn. III. ÚS 3660/2010

35 JIRSA, J., CHARVÁT, P., KOVÁŘOVÁ, D., TRÁVNÍKOVÁ, B. a kol. *Občanské soudní řízení. Soudcovský komentář. Kniha III. Zvláštní řízení soudní*. 1. vyd. Praha: Havlíček Brain Team, 2015, s. 92

36 SVOBODA, K., TLÁŠKOVÁ, Š., VLÁČIL, D., LEVÝ, J., HROMADA, M. a kol. *Zákon o zvláštních řízeních soudních. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2015, s. 56

§ 205 odst. 2 písm. c) občanského soudního řádu.³⁷

3. 9. 10. Závaznost výroku rozsudku

Podle ustanovení § 27 z. ř. s. má rozhodnutí o statusové věci fyzické nebo právnické osoby absolutní závaznost. Ovšem i zde lze zcela zřetelně stanovit meze: „*Nepostihuje nikoho (kromě orgánů) tím, že by znamenala změnu práv a právních povinností dalšího subjektu. Znamená pouze a toliko respektovat právní stav nastolený výrokem pravomocného rozsudku s tím, že tento latentní význam se prakticky projevit může a nemusí.*“³⁸

Toto ustanovení lze chápat v úzké souvislosti s principem rei iudicatae upraveným v § 159a odst. 4 občanského soudního řádu. Je však nutné důkladně ověřit, zda věc je skutečně totožná.³⁹

3. 10. Opravné prostředky

Obecně nejsou opravné prostředky v zákoně o zvláštních řízeních soudních nikterak podrobně upraveny, s výjimkou níže uvedené zvláštní úpravy je potřeba tedy vycházet z úpravy občanského soudního řádu.

3. 10. 1. Odvolací řízení

Odvolací řízení je dle § 28 z. ř. s. založeno na principu úplné apelace, tj. oprávnění navrhopat nové důkazy a uvádět nové skutečnosti v odvolacím řízení. Jedná-li se o řízení, které lze zahájit i bez návrhu, není odvolací soud vázán rozsahem podaného odvolání. Totožná situace nastává v případě, že účastník odvolání neodůvodní, a to ani přes výzvu soudu - soud musí odvolání u řízení, které mohlo být zahájeno i bez návrhu, projednat i přes absenci odůvodnění. Zde spatřujeme zásadní rozdíl mezi sporným a nesporným řízením, ve sporném řízení je po lhůtě nezdůvodněné odvolání důvodem pro zastavení řízení o odvolání.⁴⁰

3. 10. 2. Žaloba na obnovu řízení a pro zmatečnost

Přípustnost mimořádných opravných prostředků je potřeba posuzovat podle obecné úpravy v občanském soudním řádu. Výjimka samozřejmě nastává

---

37 SVOBODA, K., TLÁŠKOVÁ, Š., VLÁČIL, D., LEVÝ, J., HROMADA, M. a kol. *Zákon o zvláštních řízeních soudních. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2015, s. 59

38 JIRSA, J., CHARVÁT, P., KOVÁŘOVÁ, D., TRÁVNÍKOVÁ, B. a kol. *Občanské soudní řízení. Soudcovský komentář. Kniha III. Zvláštní řízení soudní*. 1. vyd. Praha: Havlíček Brain Team, 2015, s. 100

39 JIRSA, J., CHARVÁT, P., KOVÁŘOVÁ, D., TRÁVNÍKOVÁ, B. a kol. *Občanské soudní řízení. Soudcovský komentář. Kniha III. Zvláštní řízení soudní*. 1. vyd. Praha: Havlíček Brain Team, 2015, s. 100

40 WIPPLINGEROVÁ, M., ZAHRADNÍKOVÁ, R., SPURNÁ K. *Zvláštní řízení soudní. 2., opravené vydání*. Praha: Wolters Kluwer, 2015, s. 27

v případě speciálních ustanovení u konkrétních zvláštních řízení v z. ř. s., kdy mimořádné opravné prostředky nejsou přípustné ve věcech, kde lze rozhodnutí změnit i jinak, tzn. dojde ke změně poměrů.⁴¹

Podobně jako u odvolacího řízení platí, že soud není vázán mezemi, kterými se účastník domáhá přezkoumání předmětného rozhodnutí, bylo-li možné zahájit řízení i bez návrhu.

3. 10. 3. Dovolání

Úpravu přípustnosti dovolání je potřeba hledat rovněž v občanském soudním řádu. Zvláštní úprava stanovuje pouze případy, kdy dovolání není přípustné podle zákona o zvláštních řízeních soudních. Jedná se o řízení podle hlavy páté z. ř. s. s výjimkou rozsudku o omezení nebo zbavení rodičovské odpovědnosti, pozastavení nebo omezení jejího výkonu, o určení nebo popření rodičovství nebo o nezrušitelné osvojení. Ani v případě dovolání není dovolací soud vázán rozsahem dovolacích návrhů ve věcech, v nichž lze zahájit řízení bez návrhu.

---

⁴¹ WINTEROVÁ, A., MACKOVÁ, A. a kol. *Civilní právo procesní. První část - Řízení nalézací*. Praha: Linde, 2014. s. 362

4. Výběr ze zvláštní části zákona o zvláštních řízeních soudních

Zvláštní část zákona o zvláštních řízeních soudních je rozdělena na pět hlav, konkrétně v hlavě I. nalezneme řízení o některých otázkách týkajících se fyzických osob, v II. hlavě řízení o některých otázkách týkajících se právnických osob a ve věcech svěřenského fondu, ve III. hlavě řízení o pozůstalosti, v hlavě IV. jiná řízení a v poslední (V. hlavě) řízení ve věcech rodinně-právních.

4. 1. Řízení ve věcech manželských a partnerských

Z hlediska členění zákona o zvláštních řízeních soudních nalezneme řízení ve věcech manželských a partnerských jako oddíl V. hlavy tohoto zákona. Do těchto řízení zahrnujeme řízení o povolení uzavřít manželství, řízení ve statusových věcech manželských a řízení ve statusových věcech partnerských.

Z důvodu velké diferenciaci od ostatních nesporných a jiných zvláštních řízení není možné, aby byla řízení ve věcech manželských a partnerských upravena jednotně s ostatními řízeními nesporné povahy. Až zákon o zvláštních řízeních soudních zařadil do této kategorie řízení o rozvod manželství, ač bylo vždy považováno za řízení sporné, a to i přesto, že pro něj platila celá řada odlišností. „Zákon o zvláštních řízeních soudních vychází z předpokladu regulace těch řízení, která vykazují procesní odlišnosti od klasického sporného řízení.“⁴²

4. 1. 1. Řízení o povolení uzavřít manželství

V tomto řízení rozhoduje soud o povolení nebo nepovolení uzavření manželství osobě, jenž je nezletilá, není plně svéprávná a dovršila věku šestnácti let. Věcně příslušné jsou okresní soudy dle § 3 zákona o zvláštních řízeních soudních. Místní příslušnost je posuzována podle osoby, v jejímž zájmu se řízení koná. V tomto případě jde o nezletilého, který žádá o povolení uzavřít manželství. Místně příslušným je posléze určen soud, který je obecným soudem této osoby. „Proto je třeba uplatnit zvláštní pravidlo o místní příslušnosti obecného soudu stanovené pro případ nezletilého účastníka, který není plně svéprávný.“⁴³ Užijeme tedy ustanovení § 4 odst. 2 z. ř. s., které nám stanovuje, že obecným soudem nezletilého účastníka, který není plně svéprávný (dále jen „nezletilý“), je soud, v jehož obvodu má nezletilý, na základě dohody rodičů nebo rozhodnutí

42 WIPPLINGEROVÁ, M., ZAHRADNÍKOVÁ, R., SPURNÁ K. *Zvláštní řízení soudní. 2.*, opravené vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2015, s. 116

43 WINTEROVÁ, A., MACKOVÁ, A. a kol. *Civilní právo procesní. První část - Řízení nalézací.* Praha: Linde, 2014. s. 433

soudu, popřípadě jiných rozhodných skutečností, své bydliště.

Řízení lze zahájit jen na návrh, přičemž musí být splněny podmínky uvedené výše (navrhovatel musí být nezletilý, již dovršil věk 16 let a hodlá uzavřít manželství). Tato osoba se následně stává účastníkem řízení společně se zákonnými zástupci a s tím, s kým má být manželství uzavřeno. Nezletilému, který dovršil 16. rok věku, je dána plná procesní způsobilost.

Zvláštní situace nastává v případě, že návrh o povolení uzavřít manželství podají oba nezletilí, kteří splňují zákonem stanovené podmínky pro podání návrhu. Na základě čl. 2 odst. 4 Ústavy lze dovozovat, že nezakazuje-li zákon uzavření manželství dvěma nezletilými, je tato možnost přípustná. „*V takovém případě by bylo na místě obě řízení spojit podle § 1 odst. 2 z. ř. s. ve spojení s § 112 odst. 1 o. s. ř. ke společnému projednání. Tato praxe je správná, neboť jde o skutkovou souvislost (§ 112 odst. 1 o. s. ř.), a to i tehdy, jestliže k projednání návrhu jsou příslušné různé soudy; v takovém případě je na místě předložit věc k rozhodnutí o jejím přikázání podle ustanovení § 12 odst. 2 o. s. ř.*“⁴⁴

Řízení probíhá obligatorně s jednáním a je ovládáno vyšetřovací zásadou. Pro rozhodnutí je během dokazování nutné ověřit, zda existují důležité důvody, kvůli nimž by mělo být uzavření manželství nezletilé osobě povoleno. Soud samozřejmě prověří psychickou i materiální připravenost snoubenců na uzavření manželství i na jejich případný společný život. Nezletilý je vyslýchán bez přítomnosti dalších osob s výjimkou důvěrníka, požádá-li o něj sám nezletilý a soud tuto možnost nezamítne z důvodu maření účelu výslechu. Dle § 370 z. ř. s. se v řízení rozhoduje rozsudkem, který musí obsahovat označení toho, kdo hodlá uzavřít manželství, společně s přesným označením toho, s kým má být manželství uzavřeno. Rozsudek povoluje uzavření manželství pouze se snoubencem uvedeným v konkrétním rozsudku. Proti rozsudku je přípustné odvolání, dovolání není dle § 30 z. ř. s. přípustné. Jelikož nelze v tomto řízení hovořit o úspěchu ve věci, není možné právo na náhradu nákladů řízení přiznat žádnému z účastníků.⁴⁵

4. 1. 2. Řízení ve statusových věcech manželských

Ustanovení § 371 z. ř. s. stanovuje, která řízení jsou z pohledu zákona o zvláštních řízeních soudních pokládána za statusové věci manželské. Řízeními o statusových věcech manželských jsou řízení o určení, zda tu manželství je či

⁴⁴ WIPPLINGEROVÁ, M., ZAHRADNÍKOVÁ, R., SPURNÁ K. *Zvláštní řízení soudní. 2.*, opravené vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2015, s. 123

⁴⁵ ŠÍNOVÁ, R., PETROV KŘIVÁČKOVÁ J. a kol. *Civilní proces. Řízení nesporné, rozhodčí a s mezinárodním prvkem.* 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2015, s. 176

není (zdánlivé manželství), o neplatnost manželství a o rozvod manželství. Je zřejmé, že věci neupravené v tomto ustanovení týkající se manželů a manželství mají charakter řízení sporného a řídí se výhradně ustanoveními občanského soudního řádu. Jako příklad poslouží řízení o vypořádání společného jmění manželů, řízení o zrušení nebo zúžení společného jmění manželů nebo řízení, která se týkají narovnání majetkových vztahů účastníků manželství, jenž bylo prohlášeno za neplatné nebo za neexistující, což vyplývá i z § 1 odst. 1 z. ř. s., podle kterého budou podle z. ř. s. projednány jen v něm stanovené záležitosti.⁴⁶

Dle ustanovení § 372 z. ř. s. soud v řízeních o statusových věcech manželských rozhoduje rozsudkem. Toto ustanovení je lex specialis k § 25 odst. 1 z. ř. s., podle kterého soud rozhoduje usnesením, nestanoví-li zákon jinak.

Rozsudkem soud rozhodne pouze ve věci samé; jinak může vydat i řadu usnesení procesního charakteru. Mezi taková usnesení řadíme například usnesení o vyslovení místní nepříslušnosti (§ 105 odst. 1 o. s. ř.), usnesení o přerušení řízení (§ 392), usnesení o předvedení k jednání (§ 52 odst. 1) a další.⁴⁷

4. 1. 2. 1. Řízení o určení, zda tu manželství je či není, a o neplatnost manželství

Účelem tohoto řízení je určit, zda manželství vzniklo či nikoliv (zdánlivé manželství dle § 677 a násl. zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník), nebo určit, zda manželství trpí či netrpí vadou, pro kterou bude prohlášeno za neplatné dle ustanovení § 680 a násl. občanského zákoníku.

Zdánlivé manželství nevznikne, ex tunc se na něj hledí jako na neexistující, nepůsobí žádné další následky v rovině osobní či majetkové. Právní důsledky trvání vztahu vzniklé před prohlášením neplatnosti však zůstávají zachovány (domněnka otcovství manžela matky či vzniku společného jmění manželů).⁴⁸

Neplatné je takové manželství, které bylo uzavřeno s existencí některé ze zákonných překážek dle § 672 až § 676 občanského zákoníku. Na rozdíl od toho se manželství stává neplatným ke dni právní moci rozsudku, s účinky ex tunc, hledí se na něj jako na nikdy neuzavřené manželství. Nicméně rodinněprávní a

46 SVOBODA, K., TLÁŠKOVÁ, Š., VLÁČIL, D., LEVÝ, J., HROMADA, M. a kol. *Zákon o zvláštních řízeních soudních. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2015, s. 702

47 JIRSA, J., CHARVÁT, P., KOVÁŘOVÁ, D., TRÁVNÍKOVÁ, B. a kol. *Občanské soudní řízení. Soudcovský komentář. Kniha III. Zvláštní řízení soudní*. 1. vyd. Praha: Havlíček Brain Team, 2015, s. 760

48 PETROV, J., VÝTISK, M., BERAN, V. a kol. *Občanský zákoník. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017, s. 707

majetkoprávní důsledky zůstávají zachovány.⁴⁹

Dle ustanovení obecné části zákona o zvláštních řízeních soudních jsou věcně příslušné okresní soudy (§ 3 odst. 1 z. ř. s.). Místně příslušný je, dle ustanovení § 373 z. ř. s., soud, v jehož obvodu měli manželé poslední společné bydliště v České republice, bydlí-li v obvodu tohoto soudu alespoň jeden z manželů; není-li takového soudu, je příslušný obecný soud manžela, který nepodal návrh na zahájení řízení, a není-li ani takového soudu, obecný soud manžela, který podal návrh na zahájení řízení. Účastníky řízení jsou manželé.

Řízení o neplatnost manželství se zahajuje na návrh dle § 680 občanského zákoníku - došlo-li k uzavření manželství, přestože tomu bránila zákonná překážka, soud prohlásí manželství za neplatné na návrh každého, kdo na tom má právní zájem, ledaže manželství bránila překážka omezené svéprávnosti. Výjimkou jsou řízení v nichž, dle § 685 občanského zákoníku, soud prohlásí manželství za neplatné i bez návrhu, a to i v případě, že již zaniklo, pokud bylo uzavřeno osobou, která již dříve uzavřela manželství, nebo která již dříve vstoupila do registrovaného partnerství nebo jiného obdobného svazku uzavřeného v zahraničí, pokud takové manželství, partnerství nebo jiný obdobný svazek trvá nebo bylo-li uzavřeno mezi předkem a potomkem, mezi sourozenci nebo mezi osobami, jejichž příbuzenství vzniklo osvojením. Řízení o určení, zda manželství je či není, lze zahájit i bez návrhu tak, jak stanovuje § 678 občanského zákoníku.

Soud řízení zastaví v případě, že se navrhovatel nedostaví k jednání bez řádné a včasné omluvy za předpokladu, že nejsou dány důvody pro zahájení řízení bez návrhu. Zákon o zvláštních řízeních soudních stanovuje zvláštní úpravu dokazování pro řízení, ve kterém má být manželství prohlášeno za neplatné z důvodu, že byl projev vůle o vstupu do manželství učiněn pod nátlakem spočívajícím v užití násilí nebo vyhrožováním násilí nebo byl učiněn v důsledku omylu o totožnosti snoubence nebo o povaze sňatečného právního jednání. V tomto řízení se neužijí obecná ustanovení obsažená v § 20 odst. 1 a § 21 z. ř. s., soud totiž provede jiné než účastníky navržené důkazy jen, jsou-li potřebné ke zjištění skutkového stavu a vyplývají-li z obsahu spisu, popř. má-li jimi být prokázán důvod neplatnosti nebo neexistence manželství, pro které by řízení

---

49 PETROV, J., VÝTISK, M., BERAN, V. a kol. *Občanský zákoník. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017, s. 711

mohlo být zahájeno i bez návrhu tak, jak stanovuje § 374 odst. 2 z. ř. s.⁵⁰

Ve věci samé rozhoduje soud rozsudkem, v případě zastavení řízení rozhoduje soud usnesením. Žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení, neodůvodňují-li to okolnosti případu dle § 23 z. ř. s. Vysloví-li soud neexistenci manželství, je nutné rozhodnout o otcovství ke společnému dítěti, které není plně svéprávné. Místně příslušným soudem bude, dle § 417 z. ř. s., obecný soud dítěte. V případě, že není možné takto určit místně příslušný soud, je pro řízení příslušný obecný soud matky. Tato procesní úprava reflektuje hmotněprávní ustanovení § 679 občanského zákoníku. Nabyli-li právní moci rozsudek, kterým bylo vysloveno, že manželství není nebo je neplatné, nelze, dle § 377 z. ř. s., podat návrh na vyslovení neúčinnosti doručení.⁵¹

Odvolání je v těchto řízeních přípustné dle § 28 z. ř. s. ve spojení s § 201 občanského soudního řádu. Ustanovení § 380 z. ř. s. stanovuje speciální úpravu lhůty pro odvolání. Neobsahoval-li rozsudek poučení o odvolání, o lhůtě k odvolání nebo o soudu, u něhož se podává, nebo obsahoval-li nesprávné poučení o tom, že odvolání není přípustné, lze odvolání podat ve lhůtě 15 dnů od jeho doručení s tím, že prominutí této lhůty není přípustné. Ustanovení § 381 stanovuje účinek právní moci rozsudku, bylo-li odvolací řízení zastaveno z důvodů zpětvzetí odvolání navrhovatelem, na den právní moci usnesení o zastavení odvolacího řízení.⁵²

Mimořádné opravné prostředky nejsou pro řízení o určení, zda tu manželství je či není a o neplatnost manželství, přípustné.

4. 1. 2. 2. Řízení o rozvod manželství

Rozvod manželství je hmotněprávně upraven v ustanovení § 755 a násl. občanského zákoníku, v němž stanovuje, že manželství může být rozvedeno, je-li soužití manželů hluboce, trvale a nenapravitelně rozvráceno a nelze očekávat jeho obnovení, neexistují-li důvody uvedené v § 755 odst. 2, 3 občanského zákoníku, které by bránily rozvodu manželství

Řízení o rozvod manželství se zahajuje výhradně na návrh jednoho z účastníků, popř. jej lze zahájit na základě společného návrhu manželů. Podá-li návrh na zahájení řízení jeden z manželů a druhý z manželů se k návrhu připojí,

50 WINTEROVÁ, A., MACKOVÁ, A. a kol. *Civilní právo procesní. První část - Řízení nalézací*. Praha: Linde, 2014. s. 435

51 WIPPLINGEROVÁ, M., ZAHRADNÍKOVÁ, R., SPURNÁ K. *Zvláštní řízení soudní. 2., opravené vydání*. Praha: Wolters Kluwer, 2015, s. 130

52 WINTEROVÁ, A., MACKOVÁ, A. a kol. *Civilní právo procesní. První část - Řízení nalézací*. Praha: Linde, 2014. s. 436

postupuje soud stejně jako by bylo řízení zahájeno návrhem společným. Toto připojení je možné odvolat do vyhlášení rozhodnutí soudu prvního stupně. Věcně příslušným je okresní soud, místně příslušný je obecný soud, v jehož obvodu mají nebo měli manželé poslední společné bydliště v České republice, bydlí-li v obvodu tohoto soudu alespoň jeden z manželů; není-li takového soudu je příslušný obecný soud manžela, který nepodal návrh na zahájení řízení, a není-li ani takového soudu, je jím obecný soud manžela, který tento návrh podal.

Soud nezjišťuje příčiny rozvratu manželství, jsou-li splněny následující předpoklady: manželství trvalo ke dni zahájení řízení o rozvod manželství nejméně jeden rok, ke dni zahájení řízení spolu manželé déle než šest měsíců nežijí, soud pravomocně schválil dohodu rodičů o úpravě poměrů nezletilých dětí manželů, kterou manželé uzavřeli, manželé se dohodli na úpravě svých majetkových poměrů, svého bydlení, popř. výživného pro dobu po rozvodu a tyto dohody v předepsané formě soudu předložili a v řízení je deklarována společná vůle manželů se rozvést - podali dle § 384 z. ř. s. návrh společný nebo návrh podal jeden z manželů a druhý se k němu připojil. Nejsou-li splněny tyto předpoklady, soud zjišťuje i příčiny rozvratu manželství. *„Řízení o rozvod manželství je řízením převažující sporné povahy. Tato je dána jeho ryze návrhovým charakterem a projednací zásadou, která ovládá dokazování relevantních skutečností.“*⁵³

Ztratí-li některý z účastníků způsobilost být účastníkem, soud řízení zastaví. Odpadl totiž důvod pro další vedení řízení (dle § 386 z. ř. s. ve spojení s § 16 z. ř. s.). Jeden z důvodů nalezneme v ustanovení § 764 odst. 1 občanského zákoníku, který stanovuje, že manželství zaniká smrtí manžela. Řízení soud rovněž zastaví v situaci, kdy jeden z účastníků vezme svůj návrh zpět. V jakékoliv fázi řízení je však povinen reflektovat názor druhého z účastníků, tzn. vysloví-li se proti zpětvzetí návrhu, soud stanoví, že zpětvzetí návrhu není účinné (ustanovení § 387 odst. 1 z. ř. s.). Byl-li podán návrh společný a jeden z manželů vezme svůj návrh zpět, soud postupuje totožně jako kdyby odvolal své připojení k návrhu. Návrh druhého z manželů zůstane v řízení zachován a soud bude nadále postupovat jako s navrhovatelem pouze s tím z manželů, který návrh na zahájení řízení zpět nevezal.⁵⁴

53 ŠÍNOVÁ, R., PETROV KŘIVÁČKOVÁ J. a kol. *Civilní proces. Řízení nesporné, rozhodčí a s mezinárodním prvkem*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2015, s. 187

54 WIPPLINGEROVÁ, M., ZAHRADNÍKOVÁ, R., SPURNÁ K. *Zvláštní řízení soudní. 2., opravené vydání*. Praha: Wolters Kluwer, 2015, s. 135

Obecná úprava v ustanovení § 17 z. ř. s. nepřipouští konání přípravného jednání. Tento právní institut je však možno nahradit konáním jiného soudního roku, v němž dostanou účastníci prostor k vyjádření. Rozhodne-li soud, že je to účelné a umožňuje-li to povaha věci, může při jiném soudním roku provádět dokazování. K projednání věci soud nařídí jednání, na kterém vyslechně účastníky, není-li provedení výslechu účastníků spojeno s velkými obtížemi. V takovém případě by soud mohl od výslechu účastníků upustit. Soud má povinnost vést manžele k odstranění příčin rozvratu a usilovat o jejich smíření, ti však, jako účastníci řízení, mají právo nevypovídat. Pokud se navrhovatel, popř. oba navrhovatelé, nedostaví k jednání bez řádné a včasné omluvy, soud řízení zastaví dle ustanovení § 391 odst. 1 z. ř. s., nevysloví-li druhý z manželů, jenž se k jednání dostavil, že na projednání věci trvá dle § 391 odst. 2 z. ř. s. Byl-li navržen klid řízení, a to oběma manžely nebo jedním z nich, soud může v řízení pokračovat na návrh podaný nejdříve po uplynutí lhůty 3 měsíců od přerušování řízení. Klid řízení může nastat i v případě, že jej navrhne pouze navrhovatel a druhý z manželů se k jednání bez předchozí omluvy nedostaví. Legislativce nedostatečně vyřešil, zda má být o klidu řízení vydáno usnesení nebo zda nastane přímo ze zákona. „*Dle našeho názoru však proti usnesení o přerušování řízení pro tzv. klid řízení je obecně přípustné odvolání, a proto by mělo být o klidu řízení rozhodováno a nemělo by k němu docházet ze zákona, aby účastníci měli možnost se proti vydanému rozhodnutí bránit a tento opravný prostředek podat.*“⁵⁵

V ustanovení § 390 z. ř. s. nalezneme zvláštní úpravu dokazování pro řízení o rozvod manželství. Vyšetřovací zásada tak, jak je obecně stanovena v § 20 odst. 1 z. ř. s. pro zvláštní řízení soudní, je zde omezena, když soud může provést jiné než účastníky navržené důkazy v případě, je-li to třeba ke zjištění skutkového stavu a vyplývají-li z obsahu spisu, nebo je-li toho třeba ke zjištění zájmu nezletilých dětí, pro které nemůže být manželství rozvedeno, ačkoliv je rozvráceno.

Ve věci samé soud rozhoduje formou rozsudku tak, jak stanovuje § 372 zákona o zvláštních řízeních soudních. Jelikož se jedná o statusovou věc, je výrok pravomocného rozsudku závazný pro každého. V rozsudku, v němž je vysloveno, že soud manželství rozvádí, musí být účastník, který přijal příjmení druhého z manželů poučen o právu přijmout zpět své dřívější příjmení (§ 393 z. ř. s.,

---

55 WIPPLINGEROVÁ, M., ZAHRADNÍKOVÁ, R., SPURNÁ K. *Zvláštní řízení soudní. 2.*, opravené vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2015, s. 136

hmotněprávní úpravu nalezneme v § 759 občanského zákoníku a v § 71 zákona č. 301/2000 Sb., o matrikách, jménu a příjmení). Odvolání je v řízení o rozvod manželství přípustné, nebyl-li rozsudek o rozvodu manželství vysloven na základě společného návrhu manželů. Neobsahoval-li rozsudek poučení o odvolání nebo obsahoval-li neúplné či chybné poučení o odvolání, lze odvolání podat do 15 dnů od jeho doručení. Bylo-li odvolání vzato zpět, soud řízení o odvolání zastaví a právní moc rozsudku nastane dnem právní moci usnesení o zastavení odvolacího řízení tak, jak stanovuje § 396 z. ř. s.⁵⁶

Ustanovením § 28 z. ř. s. je obecně pro zvláštní řízení soudní stanoven systém úplné apelace v odvolacím řízení. Účastníci tedy mohou navrhopvat důkazy i po podání odvolání. Ustanovení § 397 z. ř. s. ovšem zavádí systém neúplné apelace v řízení o rozvod manželství. Toto ustanovení lze tedy chápat tak, že jde-li o prokazování příčin rozvratu manželství a zvláštních okolností na straně jednoho z manželů, které brání rozvodu, bude uplatněna koncentrace řízení dle občanského soudního řádu dle § 118b odst. 1 o. s. ř. Ve zvláštní části zákona o zvláštních řízeních soudních je sice vyloučena aplikace § 28 z. ř. s., nicméně zásada úplné apelace je v podstatě stanovena i v § 20 odst. 2. Do doby, než bude zákon o zvláštních řízeních soudních novelizován, „je třeba vycházet ze zřejmého smyslu § 397 ObčZ a konstatovat, že skutečnosti a důkazy, ohledně nichž mají účastníci rozvodového řízení břemeno tvrzení a prokazování, mohou být uváděny maximálně do doby vyhlášení rozsudku soudem prvního stupně, nikoliv až v odvolacím řízení, jinak by se toto ustanovení stalo obsoletním. Účastníci mají v odvolacím řízení právo uvádět další skutečnosti a důkazy jen tehdy, když je naplněna některá z výjimek prorážejících koncentraci nebo když ke koncentraci na základě pochybení na straně soudu (např. pro nedostatek poučení o podstatě koncentrace) nedošlo (§ 205a OSŘ).“⁵⁷

Ani v řízení o rozvod manželství nelze využít možnosti mimořádných opravných prostředků, tj. dovolání, žaloba na obnovu řízení ani žaloba pro zmatečnost nejsou přípustné.

4. 1. 3. Řízení ve statusových věcech partnerských

Registrované partnerství je upraveno v zákoně č. 115/2006 Sb., o registrovaném partnerství, není tedy upraveno, stejně jako manželství,

⁵⁶ WINTEROVÁ, A., MACKOVÁ, A. a kol. *Civilní právo procesní. První část - Řízení nalézací*. Praha: Linde, 2014. s. 438

⁵⁷ SVOBODA, K., TLÁŠKOVÁ, Š., VLÁČIL, D., LEVÝ, J., HROMADA, M. a kol. *Zákon o zvláštních řízeních soudních. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2015, s. 748

v občanském zákoníku. Partnerství zaniká smrtí jednoho z partnerů nebo jeho prohlášením za mrtvého. Soud na návrh může rozhodnout o neexistenci či neplatnosti partnerství či zrušení partnerství. V ustanovení § 399 odst. 2 z. ř. s. zákon stanovuje, že pro řízení ve statusových věcech partnerských se přiměřeně užijí ustanovení o řízení ve statusových věcech manželských. „*Přesto se některá ustanovení řízení o rozvod na řízení partnerské z povahy věci použít výjimečně nemohou; účastníky řízení nemohou být manželé, ale „partneři“ (§ 385), řízení ovládá výlučně zásada projednací, protože z partnerství se děti narodit nemohou (§ 390), odvolací řízení ovládá ze stejného důvodu výlučně zásada neúplné apelace (§ 397).*“⁵⁸

4. 2. Předběžné řízení ve věci ochrany proti domácímu násilí

Zákon č. 135/2006 Sb., kterým se mění některé zákony v oblasti ochrany před domácím násilím, přinesl úpravu ochrany před tzv. domácím násilím. „*Zákon klade za cíl řešit jev domácího násilí prostřednictvím jasně formulované vůle státu chránit ohroženou osobu a zamezit dalšímu jednání osoby násilné, tedy jednoho člena obydlí vůči druhému, a to zejména cestou možnosti jeho krátkodobého vykázaní z místa, v němž spolu dotčené osoby žijí. Zejména v posledních desetiletích se tzv. domácí násilí stalo fenoménem, o němž více než o jiných jevech (snad s výjimkou terorismu) je třeba uvažovat ve všech možných polohách a směrech.*“⁵⁹

4. 2. 1. Předběžné opatření

K řízení jsou věcně příslušné okresní soudy dle ustanovení § 3 odst. 1 z. ř. s, ustanovení § 400 z. ř. s. stanovuje, že místně příslušným je obecný soud navrhovatele.

Předběžné opatření lze ve věci ochrany proti domácímu násilí vydat pouze na návrh, jenž musí obsahovat též vylíčení skutečností, které osvědčují, že je společné bydlení navrhovatele a odpůrce v domě nebo bytě, ve kterém se nachází společná domácnost, pro navrhovatele nesnesitelné z důvodu tělesného nebo duševního násilí vůči navrhovateli nebo jiné osobě, která ve společné domácnosti

⁵⁸ JIRSA, J., CHARVÁT, P., KOVÁŘOVÁ, D., TRÁVNÍKOVÁ, B. a kol. *Občanské soudní řízení. Soudcovský komentář. Kniha III. Zvláštní řízení soudní.* 1. vyd. Praha: Havlíček Brain Team, 2015, s. 800

⁵⁹ WIPPLINGEROVÁ, M., ZAHRADNÍKOVÁ, R., SPURNÁ K. *Zvláštní řízení soudní.* 2., opravené vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2015, s. 145

žije, anebo vylíčení skutečností, které osvědčují nežádoucí sledování nebo obtěžování navrhovatele. Nelze-li z důvodů absence těchto náležitostí o návrhu rozhodnout, soud vyzve navrhovatele k doplnění návrhu a poučí ho o důsledcích nevyhovění této výzvě. Soud návrh odmítne v případě, že navrhovatel v poskytnuté lhůtě návrh nedoplní, a není tak možné ve věci rozhodnout. Ustanovení o opravení nebo doplnění podání, které neobsahuje všechny stanovené náležitosti nebo které je nesrozumitelné nebo neurčité, se, dle ustanovení § 402 odst. 2 z. ř. s., nepoužije.

Účastníky řízení jsou navrhovatel a odpůrce, případně osoba, vůči níž násilí směřuje. Návrh za nezletilého podává zákonný zástupce, orgán sociálně-právní ochrany dětí nebo advokát na základě plné moci, může-li nezletilý na základě své rozumové a volní vyspělosti plnou moc udělit. Je-li nezletilému více než šestnáct let, má pro řízení plnou procesní způsobilost, návrh tedy může podat sám a stává se navrhovatelem. Je-li navrhovatel ve věcech, o které v řízení jde, omezený ve svéprávnosti, návrh podá opatrovník nebo obecní úřad obce s rozšířenou působností. V těchto případech nelze jmenovat kolizního opatrovníka. „V § 402 odst. 2 ZŘS se totiž výslovně stanoví, že se nepoužije ustanovení jiného právního předpisu, podle něž je třeba jmenovat opatrovníka, dojde-li ke střetu zájmu zákonného zástupce nebo opatrovníka se zájmem zastoupeného či ke střetnutí zájmů těch, kteří jsou zastoupeni tímž zákonným zástupcem nebo opatrovníkem, anebo hrozí-li takový střet (tímto ustanovením je § 460 OZ). Namísto kolizního opatrovníka bude navrhovateli, který není způsobilý v řízení jednat samostatně, jmenován opatrovník pro podání návrhu ve věci samé (s výjimkou situace, kdy je navrhovatel zastoupen advokátem). Proti usnesení, kterým byl opatrovník jmenován, není odvolání přípustné (§ 406 ZŘS).“⁶⁰

Dle ustanovení § 8 z. ř. s. může ve věci ochrany proti domácímu násilí podat návrh státní zastupitelství, případně může vstoupit do řízení již zahájeného.

Soud o návrhu rozhodne do 48 hodin bez jednání.

V případě, že soud vyhoví návrhu, je odpůrci předběžným opatřením uloženo zejména, buď a) opustil společné obydlí, jakož i jeho bezprostřední okolí, nezdržoval se ve společném obydlí nebo do něj nevstupoval, b) nevstupovat do bezprostředního okolí společného obydlí nebo navrhovatele a nezdržoval se tam, c) zdržel se setkávání s navrhovatelem, d) se zdržel nežádoucího sledování

---

60 WINTEROVÁ, A., MACKOVÁ, A. a kol. *Civilní právo procesní. První část - Řízení nalézací*. Praha: Linde, 2014. s. 440

a obtěžování navrhovatele jakýmkoliv způsobem.

Soud musí ve výroku přesně určit, jakých konkrétních jednání se má odpůrce vyvarovat. Například v případě opuštění společného obydlí nebo zákazu vstupu do něj vymezí, o jaké obydlí se jedná (adresa...). Soud může z obydlí vykázat i osobu, která je výlučným vlastníkem nemovitosti či k ní má jiné výlučné právo. Soud může samozřejmě stanovit i výjimku z uložené povinnosti, jako například studium, výkon zaměstnání či podnikatelské činnosti. Tuto výjimku lze uložit i po vydání předběžného opatření.⁶¹

V rozhodnutí soud, dle ustanovení § 405 odst. 2 z. ř. s., poučí odpůrce o právu odnést si ze společného obydlí věci uvedené v § 493 z. ř. s. (osobní cennosti a osobní dokumenty, jakož i věci, které slouží jeho osobní potřebě; během trvání rozhodnutí podle § 405 pak povinnému umožní vyzvednout si věci nezbytné k výkonu jeho podnikatelské činnosti nebo výkonu povolání, případně věci nezbytné z jiného vážného důvodu). Soud navrhovatele poučí o dalších vhodných opatřeních směřujících k jeho ochraně, zejména o právu podat návrh na zahájení řízení ve věci samé. Soud navrhovatele poučí také o možnosti podat návrh na prodloužení doby trvání předběžného opatření podle § 410 z. ř. s.

Speciální úpravu o jmenování opatrovníka pro nezletilého nalezneme v ustanovení § 406 z. ř. s., které stanovuje při hrozícím střetu zájmů zákonného zástupce nebo opatrovníka se zájmem zastoupeného či při střetu zájmů těch, kteří jsou zastoupeni tímž zákonným zástupcem nebo opatrovníkem, byl-li podán návrh, povinnost příslušného soudu jmenovat podle § 400 z. ř. s. (zde zavádí zákon výlučnou příslušnost) neprodleně po rozhodnutí o návrhu na nařízení předběžného opatření navrhovateli opatrovníka. Tento postup se neuplatní v případě, že je navrhovatel zastoupen advokátem. Odvolání proti usnesení o jmenování opatrovníka není přípustné. „*Střet zájmů hrozí např. typicky v situaci, kdy za nezletilé dítě podá návrh na předběžné opatření matka, která se snaží svého manžela či druha (otce nezletilého) "potrestat" a nenajde odvahu k samostatnému podání návrhu; mezi otcem a dítětem střet zájmů nepochybně hrozí. Stejně tak hrozí v situaci, kdy opatrovník osoby s omezenou svéprávností podá návrh proti příbuznému či známému opatrovance a zároveň příbuznému a známému opatrovníka*“⁶²

61 SVOBODA, K., TLÁŠKOVÁ, Š., VLÁČIL, D., LEVÝ, J., HROMADA, M. a kol. *Zákon o zvláštních řízeních soudních. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2015, s. 762

62 JIRSA, J., CHARVÁT, P., KOVÁŘOVÁ, D., TRÁVNÍKOVÁ, B. a kol. *Občanské soudní řízení. Soudcovský komentář. Kniha III. Zvláštní řízení soudní*. 1. vyd. Praha: Havlíček Brain

Pro rozhodnutí, kterým bylo vyhověno návrhu na nařízení předběžného opatření, stanovuje ustanovení § 407 z. ř. s. speciální vykonatelnost. Usnesení o návrhu na nařízení předběžného opatření, jako jsou zamítnutí návrhu, odmítnutí návrhu a zastavení řízení se řídí ustanovením § 171 o. s. ř. Rozhodnutí se tedy stává vykonatelným ihned po svém vydání, vykonatelnost není podmíněna ani doručením rozhodnutí ani právní mocí rozhodnutí.⁶³

Délka předběžného opatření je stanovena na dobu jednoho měsíce od jeho vykonatelnosti s tím, že pokud rozhodnutí o návrhu na předběžné opatření předcházelo vykázání podle jiného právního předpisu a neuplynula-li před nabytím vykonatelnosti předběžného opatření lhůta stanovená v jiném právním předpise pro trvání vykázání, prodlužuje se trvání předběžného opatření o tu dobu, jenž do vykonatelnosti předběžného opatření neuplynula.

Je-li rozhodnutí prvoinstančního soudu napadeno odvoláním, tento soud je povinen předat věc odvolacímu soudu do patnácti dnů od podání odvolání a ten o něm musí rozhodnout nejpozději do sedmi dnů od předání věci.

4. 2. 2. Prodloužení předběžného opatření

Z důvodu relativně krátké doby, po níž předběžné opatření trvá podle ustanovení § 408 z. ř. s., k zajištění účinné ochrany osobě, která se stala obětí stalkingu nebo domácího násilí, lze předběžné opatření prodloužit. Podáním návrhu se prodlužuje doba trvání předběžného opatření do doby, než soud o návrhu na prodloužení rozhodne.

Návrh lze podat písemně i ústně do protokolu dle § 14 z. ř. s. Ačkoliv zákon nestanoví náležitosti návrhu, lze předpokládat, že kromě obecných náležitostí dle § 42 odst. 4 o. s. ř. bude obsahovat: vylíčení skutečností o tom, že pro navrhovatele je nesnesitelné společné bydlení s odpůrcem z důvodu tělesného nebo duševního násilí, vylíčení skutečností o majetkových či jiných poměrech účastníků, na které se vztahuje předběžné opatření, vylíčení dalších rozhodných okolností právně významných pro rozhodnutí soudu, vylíčení skutečností ohledně dalších probíhajících řízeních mezi účastníky, jedná-li se o stalking, vylíčení okolností, za jakých docházelo z nežádoucímu sledování nebo obtěžování navrhovatele a zda tento stav trvá, označení důkazů k prokázání tvrzených

---

Team, 2015, s. 818

63 SVOBODA, K., TLÁŠKOVÁ, Š., VLÁČIL, D., LEVÝ, J., HROMADA, M. a kol. *Zákon o zvláštních řízeních soudních. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2015, s. 766

skutečností a petit navrhovaného rozhodnutí.⁶⁴

V řízení o prodloužení předběžného opatření je věcně i místně příslušný soud, který vydal předběžné opatření.

Soud k rozhodnutí o návrhu zpravidla nařídí jednání, o němž musí být účastníkům doručeno nejpozději 3 dny předem. Nařídí-li se jednání, ustanovení o času k přípravě po předvolání účastníka k jednání se nepoužijí. Rozhoduje-li soud o návrhu, musí vzít v úvahu trvání stavu ohrožení navrhovatele, majetkové či jiné poměry účastníků, včetně vlastnických a jiných vztahů ke společnému obydlí, na které se vztahuje předběžné opatření, a další rozhodné okolnosti včetně dalších probíhajících řízení mezi účastníky (tvrzení o zahájení řízení ve věci samé).

Zákon pro rozhodnutí o návrhu stanovuje lhůtu dvou měsíců od jeho podání. Soud může prodloužit dobu trvání předběžného opatření jen na dobu nezbytně nutnou, přičemž neprokáže-li navrhovatel své majetkové či jiné poměry, včetně vlastnických a jiných vztahů ke společnému obydlí, soud může prodloužit dobu trvání předběžného opatření jen z důvodů zvláštního zřetele hodných.

Je potřeba však nadále předběžné opatření vnímat jako opatření prozatímní povahy, je založeno na osvědčení, nikoli na prokázání rozhodných skutečností. Předběžné opatření zanikne nejpozději do šesti měsíců od jeho vykonatelnosti. V případě uplynutí této doby je potřeba podat nový návrh na nařízení předběžného opatření.⁶⁵

Soud může na návrh rozhodnout o zrušení předběžného opatření podle § 405 z. ř. s., jestliže pominou důvody, pro které bylo nařízeno. Aktivní legitimaci má pro návrh na zrušení předběžného opatření navrhovatel, popř. osoba, vůči níž násilí směřovalo, dále i státní zastupitelství, vstoupilo-li do řízení. Ustanovení § 411 a § 412 z. ř. s. platí obdobně. „Soud může rozhodnout o zrušení rozhodnutí o předběžném opatření nejen tehdy, dojde-li ke změně poměrů, ale i tehdy, pokud pro nařízení předběžného opatření nebyly dány podmínky již v době jeho vydání (stejně tak i pro jeho prodloužení).“⁶⁶

Zákon v rámci regulace podávání nových návrhů na zrušení stanovuje, že opětovně lze návrh na zrušení předběžného opatření podat po uplynutí 3 měsíců od právní moci zamítavého rozhodnutí.

64 ŠÍNOVÁ, R., PETROV KŘIVÁČKOVÁ J. a kol. *Civilní proces. Řízení nesporné, rozhodčí a s mezinárodním prvkem*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2015, s. 200

65 WIPPLINGEROVÁ, M., ZAHRADNÍKOVÁ, R., SPURNÁ K. *Zvláštní řízení soudní*. 2., opravené vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2015, s. 150

66 SVOBODA, K., TLÁŠKOVÁ, Š., VLÁČIL, D., LEVÝ, J., HROMADA, M. a kol. *Zákon o zvláštních řízeních soudních. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2015, s. 774

4. 3. Péče soudu o nezletilé

Péče soudu o nezletilé je odvozena od ustanovení § 3 odst. 2 písm. c) občanského zákoníku, v němž je stanoveno, že mezi základní zásady soukromého práva patří, že nikdo nesmí být pro nedostatek věku, rozumu nebo pro závislost svého postavení utrpět nedůvodnou újmu; nikdo však také nesmí bezdůvodně těžit z vlastní neschopnosti k újmě druhých. „*Předmětem ochrany je garance práva péče a výchovy dítěte, která předpokládá zajištění materiálních, ale i nemateriálních (citových, psychosociálních, kulturních) podmínek zajišťujících prostor pro rozvoj osobních schopností vedoucích k odpovídající socializaci dítěte (IV. ÚS 257/05).*“⁶⁷

Ve věcech péče soudu o nezletilé má, dle § 2 písm. t) a u) z. ř. s. ve spojení s § 1 odst. 1 z. ř. s., soud pravomoc projednávat a rozhodovat věci péče soudu o nezletilé a některé věci výkonu rozhodnutí, konkrétně výkonu rozhodnutí o předběžné úpravě poměrů nezletilých dětí, výkonu rozhodnutí o péči o nezletilé děti a výkonu rozhodnutí ve věcech výživného pro nezletilé děti. Stejně tak jako všechna ostatní řízení ve věcech rodinně-právních jsou obsažena v hlavě V. zákona o zvláštních řízeních soudních. Výjimku tvoří pouze majetkové manželské právo a výživné mezi zletilými osobami, tato řízení se řídí občanským soudním řádem.⁶⁸

Ochrana zájmu nezletilých dětí samozřejmě nevyhází jen z občanského zákoníku, je obsažena v početném množství právních předpisů, a to jak na úrovni mezinárodní, tak unijní. Pro příklad lze uvést Evropskou úmluvu o výkonu práv dítěte, Úmluvu o právech dítěte, Úmluvu o občanskoprávních aspektech mezinárodních únosů dětí a mnoho dalších.

Péče soudu o nezletilé lze, v rámci struktury zákona o zvláštních řízeních soudních, rozdělit na tři základní pododdíly, konkrétně na zvláštní ustanovení o předběžné úpravě poměrů dítěte, řízení ve věcech péče soudu o nezletilé a na zvláštní ustanovení pro řízení o navrácení nezletilého dítěte ve věcech mezinárodních únosů dětí.

Problémem se ovšem může jevit nedostatečná definice pojmu nezletilý a dítě, se kterým se právě v této části z. ř. s. můžeme poměrně často setkávat. Při definici pojmu nezletilý je nutné vycházet z § 30 odst. 1 občanského zákoníku, dle

67 PETROV, J., VÝTISK, M., BERAN, V. a kol. *Občanský zákoník. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017, s. 22

68 WIPPLINGEROVÁ, M., ZAHRADNÍKOVÁ, R., SPURNÁ K. *Zvláštní řízení soudní*. 2., opravené vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2015, s. 171

kterého lze zletilosti nabýt dovršením osmnáctého roku věku, nebyla-li zletilost nabyta přiznáním svéprávnosti nebo uzavřením manželství. Lze tedy dovozovat, že nezletilým je vždy osoba mladší osmnácti let, nebylo-li zletilosti dosaženo jinak. Při definici pojmu dítěte je potřeba vycházet z Úmluvy o právech dítěte, která stanoví, „že dítětem se rozumí každá lidská bytost mladší osmnácti let, pokud podle právního řádu, jenž se na dítě vztahuje, není zletilosti dosaženo dříve. Vzhledem k této úpravě a k dikci ustanovení § 30 obč. zák. lze mít za to, že dítětem je myšlena osoba mladší osmnácti let.“⁶⁹

4. 3. 1. Zvláštní ustanovení o předběžné úpravě poměrů dítěte

4. 3. 1. 1. Předběžné opatření upravující poměry dítěte

Zákon o zvláštních řízeních soudních zavádí "speciální" předběžné opatření soudu ve věci péče o nezletilé, zákonnou úpravu obsahuje ustanovení § 462 až 465 z. ř. s. Toto předběžné opatření lze vydat pouze v situaci, kdy se nezletilé dítě ocitlo ve stavu nedostatku řádné péče. Tato situace nastává hlavně v momentě, kdy neexistuje osoba, která by o dítě mohla pečovat (např. náhlé úmrtí) nebo osoba sice existuje, nicméně svou péčí nenaplňuje standardní životní potřeby dítěte (nedostatečná strava, hygiena, péče o zdraví...). Hmotněprávní ustanovení nalezneme v § 858 občanského zákoníku, kde je rodičovská odpovědnost definována, přesnou definici pojmu péče o dítě zde ovšem nenalezneme.⁷⁰ „Péče o dítě, lze ji též přesněji označit jako péče o osobu dítěte, zahrnuje oblasti, které nejsou ani nemohou být definovány taxativně, neboť život je příliš mnohotvárný, avšak představují stěžejní základy rodičovského vztahu, které jsou v některých případech dále upravovány a upřesňovány dalšími právními předpisy.“⁷¹

Druhá situace, která pro dítě může být mimořádně závažná, nastává v momentě, je-li život dítěte, jeho normální vývoj nebo jiný důležitý zájem vážně ohrožen nebo byl-li narušen. „Rozdílnost obou situací lze spatřovat zřejmě v tom, že k ohrožení života může dojít i za stavu jinak poskytované péče nezletilému (např. rodiče odmítají nutnou léčbu dítěte, dítě umístěné v zařízení ústavní výchovy je ohroženo daným prostředím a je třeba okamžitého zásahu). Normální

69 WIPPLINGEROVÁ, M., ZAHRADNÍKOVÁ, R., SPURNÁ K. *Zvláštní řízení soudní*. 2., opravené vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2015, s. 172

70 ŠÍNOVÁ, R., PETROV KŘIVÁČKOVÁ J. a kol. *Civilní proces. Řízení nesporné, rozhodčí a s mezinárodním prvkem*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2015, s. 224

71 PETROV, J., VÝTISK, M., BERAN, V. a kol. *Občanský zákoník. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017, s. 869

vývoj je pojmem dosti vágním, stejně tak jiný zájem dítěte. Pod tyto pojmy bude třeba zařadit všechny obecné i individuální nároky na vývoj osobnosti dítěte (mentální rozvoj dítěte, morální stránka výchovy, socializační proces dítěte, zájem na dostačujícím sociálním zázemí dítěte atp.). Předběžné opatření představuje vážný zásah do práv nezletilého i rodiče, jemuž je dítě odnímáno (srov. čl. 3 odst. 1, čl. 9 a 18 ÚPrDt, právo na respektování soukromého a rodinného života dle čl. 8 EÚLP, právo na ochranu před neoprávněným zasahováním do soukromého a rodinného života dle čl. 10 odst. 2 LPS ve spojení s čl. 32 odst. 4 LPS).“⁷²

Vhodné prostředí je definováno v ustanovení § 452 odst. 2 z. ř. s. Je to prostředí, které je způsobilé (u osoby nebo v zařízení) zajistit nezletilému řádnou péči s ohledem na jeho fyzický a duševní stav, jakož i rozumovou vyspělost a umožnit realizaci případných jiných opatření stanovených předběžným opatřením. Výše zmíněné ustanovení zároveň stanovuje konkrétní podmínky pro svěření dítěte do pěstounské péče.

4. 3. 1. 2. Řízení o nařízení předběžného opatření

Ustanovení § 3 odst. 1 z. ř. s. stanovuje i pro řízení o nařízení předběžného opatření jako věcně příslušný okresní soud. Místně příslušný je pro toto řízení obecný soud navrhovatele, který, nařídil-li předběžné opatření, předá po provedení jeho výkonu věc soudu, který je příslušný dle § 467 z. ř. s. (místně příslušným je podle tohoto ustanovení obecný soud nezletilého, v případě, že není příslušný soud znám nebo nemůže-li včas zakročit, zakročí soud, v jehož obvodu se nezletilý zdržuje. Jakmile je to však možné, postoupí věc soudu příslušnému). Existují-li pochyby o místní příslušnosti soudu, jemuž byla věc předložena, je posléze otázka příslušnosti postoupena nadřízenému soudu.

Okruh účastníků řízení o nařízení předběžného opatření ve zvláštní části zákona o zvláštních řízeních soudních nenalezneme, je třeba jej dovodit z ustanovení § 6 z. ř. s., kdy je účastníkem řízení navrhovatel a ten, o jehož právech nebo povinnostech má být rozhodnuto. Navrhovatelem může být v tomto řízení pouze orgán sociálně-právní ochrany dětí tak, jak stanovuje § 454 odst. 1 z. ř. s., konkrétně obecní úřad obce s rozšířenou působností (§ 16 zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí). Účastníky řízení tedy vždy budou orgán sociálně-právní ochrany dětí, nezletilé dítě a jeho rodiče. V jednotlivých řízeních o nařízení předběžného opatření mohou být účastníky i poručník, pěstoun

---

⁷² SVOBODA, K., TLÁŠKOVÁ, Š., VLÁČIL, D., LEVÝ, J., HROMADA, M. a kol. *Zákon o zvláštních řízeních soudních. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2015, s. 903

atd.⁷³

Na zastoupení dítěte v řízení o nařízení předběžného opatření nelze, s ohledem na maximální rychlost řízení, trvat. Jelikož je dítě v tomto řízení rodičům zpravidla odebíráno, není uskutečnitelné, aby jej právě oni zastupovali. Po výkonu rozhodnutí a předání věci soudu příslušnému k řízení ve věci péče soudu o nezletilé dle § 467 z. ř. s. soud opatrovníka jmenuje. Zákon předpokládá jmenování orgánu sociálně-právní ochrany dětí, není však vyloučena možnost soudu jmenovat jiného opatrovníka, například advokáta.

Zákon o zvláštních řízeních soudních stanovuje pro návrh na předběžné opatření upravující poměry nezletilého, kromě obecných náležitostí stanovených v § 42 odst. 4 o. s. ř. a § 79 o. s. ř., zvláštní náležitosti, kterými jsou jméno a příjmení nezletilého, jména, povolání a bydliště ostatních účastníků, jsou-li navrhovateli známa, vylíčení rozhodných skutečností odůvodňujících nařízení předběžného opatření a označení osoby, které má být dítě předáno do péče. „V případě, že návrh neobsahuje všechny zákonem požadované náležitosti a pro tyto vady není možné o návrhu rozhodnout ve lhůtě k tomu stanovené (nejpozději do 24 hodin od podání návrhu), soud návrh bez jednání odmítne. Ustanovení o opravení nebo doplnění podání, které neobsahuje všechny stanovené náležitosti nebo které je nesrozumitelné nebo neurčité, se vzhledem k velmi krátké lhůtě, v níž soud musí rozhodnout, nepoužije (§43 o. s. ř.).“⁷⁴

Soud musí, dle ustanovení § 456 z. ř. s., o návrhu na předběžné opatření rozhodnout bezodkladně, nejpozději do 24 hodin od jeho podání. V praxi je toto ustanovení dodržováno tím, že předseda okresního soudu dohodne, aby i mimo pracovní dobu a ve dnech pracovního klidu byl dosažitelný soudce (předseda senátu). Je-li předběžné opatření vydáno po stanovené lhůtě, nelze toto pozdní vydání chápat jako důvod nesprávnosti rozhodnutí, jedná se totiž o lhůtu pořádkovou. Soud (předseda senátu) rozhoduje o návrhu na nařízení předběžného opatření usnesením bez slyšení účastníků dle § 75c odst. 3 o. s. ř.⁷⁵

Rozhodnutí, jímž bylo návrhu na vydání předběžného opatření vyhověno, je vykonatelné vydáním. Jeho výrok je závazný pro každého. Rozhodnutí je účastníkům doručováno při jeho výkonu, nebyli-li účastníci přítomni výkonu

⁷³ WINTEROVÁ, A., MACKOVÁ, A. a kol. *Civilní právo procesní. První část - Řízení nalézací*. Praha: Linde, 2014. s. 454

⁷⁴ WIPPLINGEROVÁ, M., ZAHRADNÍKOVÁ, R., SPURNÁ K. *Zvláštní řízení soudní. 2., opravené vydání*. Praha: Wolters Kluwer, 2015, s. 175

⁷⁵ ŠÍNOVÁ, R., PETROV KŘIVÁČKOVÁ J. a kol. *Civilní proces. Řízení nesporné, rozhodčí a s mezinárodním prvkem*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2015, s. 226

rozhodnutí, soud rozhodnutí doručí dodatečně společně s vyrozuměním, že byl proveden jeho výkon. Místně příslušným soudem pro dodatečné doručení rozhodnutí je dle § 467 z. ř. s. příslušný obecný soud nezletilého dítěte.

Od okamžiku vydání předběžného opatření počíná běžet základní jednoměsíční doba trvání předběžného opatření na ochranu dítěte podle § 459 odst. 1 z. ř. s. Opatrovnický soud musí zahájit do jednoho měsíce od vykonatelnosti předběžného opatření řízení ve věci samé, jinak předběžné opatření zaniká. Předběžné opatření lze však prodloužit dle ustanovení § 460 z. ř. s., maximálně však na dobu šesti měsíců od vykonatelnosti usnesení o nařízení předběžného opatření. *„Toto omezení však není definitivní s ohledem na prioritu ochrany nezletilého. Doby trvání předběžného opatření lze proto výjimečně prodloužit, to však dle § 460 odst. 1 jen tehdy, nebylo-li z vážných důvodů a objektivních příčin možné v této době skončit důkazní řízení ve věci samé.“*⁷⁶

Existují-li důvody pro umístění dítěte do vhodného prostředí, je OSPOD povinen podat nový návrh. *„Prodloužením doby trvání předběžného opatření za situace, kdy zákon takový postup zjevně neumožňoval, se obvodní soud dopustil zřejmé svévole (nerespektování kogentní normy), v důsledku čehož bylo neoprávněně zasaženo do ústavně zaručeného práva stěžovatelky na soudní ochranu a spravedlivý proces ve smyslu čl. 36 odst. 1 Listiny a čl. 6 odst. 1 Úmluvy. Tentýž závěr je pak třeba vztáhnout i na všechny navazující usnesení o prodloužení doby trvání předběžného opatření, jež obvodní soud periodicky vydával, neboť nebylo možno platně prodloužovat trvání předběžného opatření, které již ze zákona zaniklo.“*⁷⁷

Svěřuje-li soud dítě do pěstounské péče na přechodnou dobu, zákon o zvláštních řízeních soudních stanovuje odlišnou délku trvání předběžného opatření, a to tři měsíce od vykonatelnosti usnesení o nařízení předběžného opatření. Je-li před uplynutím doby zahájeno řízení ve věci samé, předběžné opatření trvá do doby, než se stane vykonatelným rozhodnutí, kterým se toto řízení končí, nebo rozhodnutí, kterým bylo předběžné opatření zrušeno.⁷⁸

Zcela jiná situace nastává v případě, byl-li podán návrh na vydání předběžného opatření dle § 452 z. ř. s. a ve věci samé není dána pravomoc

---

76 SVOBODA, K., TLÁŠKOVÁ, Š., VLÁČIL, D., LEVÝ, J., HROMADA, M. a kol. *Zákon o zvláštních řízeních soudních. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2015, s. 914

77 Nález Ústavního soudu ze dne 20.7. 2010, sp. zn. IV. ÚS 2244/09

78 SVOBODA, K., TLÁŠKOVÁ, Š., VLÁČIL, D., LEVÝ, J., HROMADA, M. a kol. *Zákon o zvláštních řízeních soudních. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2015, s. 914

českých soudů podle jiného právního předpisu. V tomto případě nelze použít lhůtu podle § 459 z. ř. s. I tak ovšem nesmí celková doba trvání předběžného opatření překročit šest měsíců.

Předběžné opatření lze zrušit na návrh rodičů nezletilého, orgánu sociálně-právní ochrany dětí a opatrovníka, stejně tak jako bez návrhu. Soud by měl rozhodnout bezodkladně, nicméně není-li to ze závažných důvodů možné, musí rozhodnout nejpozději do sedmi dnů. O návrhu se rozhoduje bez nařízení jednání, v určitých situacích lze jednání v sedmidenní lhůtě nařídit a provést při něm dokazování. Samozřejmě lze svolat i jiný soudní rok a provést vhodné místní šetření. Navrhne-li zrušení předběžného opatření účastník, musí tvrdit, že důvody pro nařízení již neexistují a že život dítěte, jeho normální vývoj nebo jiný důležitý zájem nejsou vážně ohroženy nebo narušeny. Je-li návrh na zrušení předběžného opatření zamítnut, dítě zůstává ve vhodném prostředí i nadále. V opačném případě je dítě vráceno do péče toho, komu je ze zákona, příp. rozhodnutím soudu, svěřeno.⁷⁹

O zrušení předběžného opatření rozhoduje příslušný obecný soud nezletilého dítěte. Ustanovení § 467 odst. 2 z. ř. s. se použijí přiměřeně.

Z důvodu akcentu na rychlost tohoto řízení existují pro řízení o nařízení předběžného opatření odlišnosti v případě odvolacího řízení. Odvolání je přípustné, ustanovení § 464 z. ř. s. umožňuje soudu prvního stupně změnit usnesení o předběžné úpravě poměrů dítěte, pokud odvolání v celém rozsahu vyhoví. Jinak bude o odvolání rozhodovat odvolací soud, jemuž bude věc předložena do 15 dnů od podání odvolání. Po předložení věci je odvolacímu soudu stanovena lhůta sedmi dnů pro rozhodnutí. Je-li odvolání proti rozhodnutí o předběžném opatření podáno k soudu příslušnému podle § 467 z. ř. s. a nikoliv podle § 453 z. ř. s., nelze toto odvolání odmítnout pro opožděnost.⁸⁰

Dovolání proti rozhodnutí o předběžné úpravě poměrů nezletilého dítěte není přípustné. Ústavní stížnost však podat lze. „*K otázce přípustnosti ústavní stížnosti se Ústavní soud ČR vyjádřil v nálezu sp. zn. II. ÚS 221/98 ze dne 10. 11. 1999, kde se ve prospěch přípustnosti ústavní stížnosti přiklonil s odůvodněním, že předběžné opatření je způsobilé zasáhnout do ústavně zaručených práv nebo*

79 JIRSA, J., CHARVÁT, P., KOVÁŘOVÁ, D., TRÁVNÍKOVÁ, B. a kol. *Občanské soudní řízení. Soudcovský komentář. Kniha III. Zvláštní řízení soudní*. 1. vyd. Praha: Havlíček Brain Team, 2015, s. 943

80 WINTEROVÁ, A., MACKOVÁ, A. a kol. *Civilní právo procesní. První část - Řízení nalézací*. Praha: Linde, 2014. s. 456

*svobod a že se jedná o rozhodnutí, které již nemůže být napraveno v návaznosti na konečné rozhodnutí o výsledku sporu."*⁸¹

4. 3. 1. 3. Řízení ve věcech péče soudu o nezletilé

Rozsah věcí, ve kterých rozhoduje soud v řízení ve věcech péče soudu o nezletilé, nalezneme v demonstrativním výčtu dle § 466 z. ř. s., podle něhož rozhoduje ve věcech: a) jména a příjmení nezletilého dítěte, b) péče o nezletilé dítě, c) výživy nezletilého dítěte, d) styku s nezletilým dítětem, e) rodičovské odpovědnosti, f) poručenství, g) opatrovnictví nezletilého dítěte, h) předání nezletilého dítěte, i) navrácení nezletilého dítěte, j) pro nezletilé dítě významných, na nichž se rodiče nemohou dohodnout, k) souhlasu s právním jednáním nezletilého dítěte, l) zastupování nezletilého dítěte, m) péče o jmění nezletilého dítěte, n) ústavní výchovy nezletilého dítěte a jiných výchovných opatření, o) ochranných opatření, p) pěstounské péče, q) určení data narození nezletilého dítěte, r) přiznání svéprávnosti nezletilému dítěti, s) přivolení souhlasu a odvolání souhlasu zákonného zástupce k samostatnému provozování obchodního závodu nebo k jiné obdobné výdělečné činnosti.

Pravomoc soudu rozhodovat v řízeních ve věcech péče soudu o nezletilé je stanovena v § 1 odst. 1 z. ř. s. ve spojení s § 2 písm. t) z. ř. s., věcně příslušným je vždy okresní soud. Místní příslušnost soudu nalezneme v § 467 z. ř. s., kde zákon stanovuje, že pro řízení je příslušný obecný soud nezletilého dítěte. V případě, že příslušný soud není znám nebo nemůže včas zakročit, zakročí soud, v jehož obvodu se nezletilý zdržuje. Je žádoucí, aby jakmile je to možné, byla věc postoupena soudu příslušnému dle § 467 odst. 1 z. ř. s. Dojde-li ke změně okolností, může soud dle § 5 z. ř. s. přenést svoji příslušnost na jiný soud, přičemž ve středu zájmů musí být zájem nezletilého. Nesouhlasí-li soud, na nějž byla přenesena příslušnost, s jejím přenesením, předloží věc k rozhodnutí nadřízenému soudu. Jeho rozhodnutím je posléze vázán i soud, který příslušnost přenesl a není proti němu možné uplatnit žádný opravný prostředek.⁸²

Obecně lze konstatovat, že řízení ve věcech péče soudu o nezletilé lze zahájit na návrh i bez návrhu. Výjimku stanovuje § 468 z. ř. s., kdy řízení ve věcech pro nezletilé dítě významných, na nichž se rodiče nemohou dohodnout, ve věcech zastupování nezletilého dítěte a ve věcech péče o jmění nezletilého, lze

81 WIPPLINGEROVÁ, M., ZAHRADNÍKOVÁ, R., SPURNÁ K. *Zvláštní řízení soudní. 2.*, opravené vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2015, s. 182

82 WIPPLINGEROVÁ, M., ZAHRADNÍKOVÁ, R., SPURNÁ K. *Zvláštní řízení soudní. 2.*, opravené vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2015, s. 197

zahájit jen na návrh zákonného zástupce. Ve věcech přiznání svéprávnosti nezletilému dítěti a ve věcech přivolení souhlasu a odvolání souhlasu zákonného zástupce k samostatnému provozování obchodního závodu nebo k jiné obdobné výdělečné činnosti lze řízení zahájit pouze na návrh nezletilého nebo jeho zákonného zástupce. V případě, že bylo nařízeno předběžné opatření podle § 452 z. ř. s., soud zahájí řízení o péči o nezletilého i bez návrhu bezodkladně poté, co mu byla věc předána, popř. poté, co bylo rozhodnuto o jeho příslušnosti. Osobě, které bylo nezletilé dítě na základě předběžného opatření podle § 452 z. ř. s. předáno do péče, se doručuje usnesení o zahájení řízení ve věci samé a rozhodnutí ve věci samé.

Dle ustanovení § 20 odst. 1 o. s. ř. může před soudem samostatně právně jednat účastník v rozsahu, v němž je svéprávný. Nemůže-li účastník jednat samostatně, je nutné, aby byl zastoupen zákonným zástupcem nebo opatrovníkem. Zákonní zástupci ovšem nesmí nezletilé dítě zastupovat v řízeních, kdy může dojít ke střetu zájmů mezi dítětem a jeho zástupcem, popř. mezi dětmi týchž rodičů. V těchto případech je dítěti ustanoven kolizní opatrovník. Právě řízení stanovená v § 466 z. ř. s. reprezentují případy, kdy je kvůli konfliktu zájmů nutné opatrovníka ustanovit. Soud tak učiní při prvním úkonu ve věci v případě, že byl podán návrh, bylo-li řízení zahájeno bez návrhu, učiní tak přímo v usnesení o zahájení řízení. Soud rozhoduje usnesením, proti němuž je odvolání přípustné. Vzhledem k míře odbornosti a profesionality je nejčastěji jmenován opatrovníkem nezletilého orgán sociálně-právní ochrany dětí. V rozhodovací praxi se vyskytují názorové rozpory, zda soud má opatrovníkem jmenovat obecní úřad obce s rozšířenou působností či přímo obec, město nebo městskou část. K druhé možnosti se přiklání i Ústavní soud, který v usnesení ze dne 13. 11. 2003, sp. zn. I. ÚS 669/2002, ustanovil pro řízení o ústavní stížnosti opatrovníkem nezletilých dětí město Tábor. Je proto obecně doporučováno se tohoto názoru Ústavního soudu v rozhodovací praxi držet.⁸³

Orgán sociálně-právní ochrany dětí, který podal podnět nebo návrh na zahájení řízení, nemůže být opatrovníkem nezletilého, soud musí v tomto případě jmenovat opatrovníka jiného.

Jedná-li se o řízení ve věcech přiznání svéprávnosti nezletilému dítěti a ve

---

83 JIRSA, J., CHARVÁT, P., KOVÁŘOVÁ, D., TRÁVNÍKOVÁ, B. a kol. *Občanské soudní řízení. Soudcovský komentář. Kniha III. Zvláštní řízení soudní*. 1. vyd. Praha: Havlíček Brain Team, 2015, s. 986

věcech přivolení souhlasu a odvolání souhlasu zákonného zástupce k samostatnému provozování obchodního závodu nebo k jiné obdobné výdělečné činnosti, má nezletilý nejen pro podání návrhu, ale i pro průběh řízení plnou procesní způsobilost.⁸⁴

Zmocněncem účastníka se, jde-li o věc se vztahem k cizině, může stát Úřad pro mezinárodněprávní ochranu dětí. „*Úřad pro mezinárodněprávní ochranu dětí je správním úřadem s celostátní působností, který je podřízen Ministerstvu práce a sociálních věcí. Jeho sídlo je v Brně, byl zřízen v roce 2000 (§3 ZSPO) a navázal na činnost Ústředí pro mezinárodněprávní ochranu mládeže.*“⁸⁵

Účastníky řízení ve věcech péče soudu o nezletilé je třeba určit podle obecného ustanovení zákona o zvláštních řízeních soudních, tzn. pro řízení, která lze zahájit i bez návrhu, je účastníkem navrhovatel a ten, o jehož právech nebo povinnostech má být v řízení jednáno. Pro řízení, která se zahajují výhradně na návrh, jsou účastníky navrhovatel a ten, koho zákon za účastníka označuje. Ač nelze řízení paušalizovat, lze předpokládat, že vzhledem k povaze řízení budou účastníky nezletilý a jeho zákonní zástupci, popř. opatrovník v řízení, v němž jsou zájmy zákonných zástupců v rozporu se zájmy dítěte. Do řízení může v souladu s ustanovením § 8 z. ř. s. vstoupit státní zastupitelství, a to v taxativně vyjmenovaných řízeních za předpokladu, že je nutné hájit veřejný zájem.⁸⁶

V řízeních ve věcech péče soudu o nezletilé soud rozhoduje rozsudkem. Zákonodárce klade v těchto řízeních akcent na rychlost řízení, což se projevuje v ustanovení § 471 odst. 2 z. ř. s. V rozsudku ve věcech styku s dítětem, péče o dítě nebo navrácení dítěte je potřeba účastníky poučit o možnosti výkonu rozhodnutí a o způsobech jeho provedení dle § 502 z. ř. s. (nařízení výkonu), § 503 z. ř. s. (další opatření) a § 504 z. ř. s. (odnětí dítěte).

Odsuzují-li rozsudky k plnění výživného nebo pokud se jimi prodlužuje trvání výchovného opatření, kterým bylo dítě dočasně odňato z péče rodičů nebo jiné fyzické osoby, jsou předběžně vykonatelné. „*Zejména v případě výživného je pak třeba si uvědomit, že to znamená možnost bez ohledu na právní moc rozhodnutí domáhat se jeho plnění prostřednictvím výkonu rozhodnutí nebo*

84 SVOBODA, K., TLÁŠKOVÁ, Š., VLÁČIL, D., LEVÝ, J., HROMADA, M. a kol. *Zákon o zvláštních řízeních soudních. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2015, s. 943

85 SVOBODA, K., TLÁŠKOVÁ, Š., VLÁČIL, D., LEVÝ, J., HROMADA, M. a kol. *Zákon o zvláštních řízeních soudních. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2015, s. 943

86 WIPPLINGEROVÁ, M., ZAHRADNÍKOVÁ, R., SPURNÁ K. *Zvláštní řízení soudní*. 2., opravené vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2015, s. 199

exekuce.“⁸⁷

Ustanovení § 474 z. ř. s. stanovuje soudu povinnosti při péči o nezletilé. Soud musí vždy vycházet z ochrany zájmu dítěte. „*Zájem dítěte musí být předním hlediskem při jakékoli činnosti týkající se dětí, ať už uskutečňované veřejnými nebo soukromými zařízeními sociální péče, soudy, správními nebo zákonodárnými orgány.*“⁸⁸

Ve vnitrostátním právu nalezneme tuto povinnost například v ustanovení § 866 občanského zákoníku, kdy stanovuje, že pro rozhodnutí soudu, které se týká rozsahu rodičovské odpovědnosti nebo způsobu či rozsahu, v jakém ji rodiče mají vykonávat, jsou určující zájmy dítěte.

Soud se musí snažit vést rodiče ke smírnému řešení, za tímto účelem má právo uložit na dobu nejvýše 3 měsíců účast na mimosoudním smířčím nebo mediačním jednání nebo rodinné terapii, nebo jim nařídít setkání s odborníkem v oboru pedopsychologie. Důraz na smírné řešení je odrazem obecné zkušenosti, že dohoda mezi rodiči může být z pohledu zájmu dítěte přínosnější než autoritativní rozhodnutí soudu, a to s přihlédnutím ke kvalitě budoucích vztahů zúčastněných osob. Rychlé vyřešení věci však nesmí být upřednostněno nad ochranu vlastního zájmu dítěte. Mediace se řídí zákonem č. 202/2012 Sb., o mediaci, přičemž úloha mediátora spočívá v podpoře komunikace mezi stranami konfliktu a vedení k vlastnímu smírnému řešení. Je-li mediace úspěšná, je jejím výsledkem mediační dohoda, jenž ovšem není exekučním titulem, podléhá totiž schválení rozsudkem soudu jako dohody rodičů.⁸⁹

„*Soud v průběhu soudního řízení může účastníky řízení upozornit na možnost využití mediace podle zákona o mediaci, je-li to s ohledem na povahu věci vhodné. Takové upozornění má pouze doporučující charakter a je jen na stranách, zda takové možnosti využijí. Nevyužití mediace v takovém případě pro ně nemá žádné negativní procesní důsledky.*“⁹⁰

Soud vede rodiče, popřípadě poručníky nezletilých dětí k řádnému plnění povinností při péči o nezletilého a správě jeho majetkových záležitostí. Je-li

---

87 ŠÍNOVÁ, R., PETROV KŘIVÁČKOVÁ J. a kol. *Civilní proces. Řízení nesporné, rozhodčí a s mezinárodním prvkem*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2015, s. 238

88 Úmluva o právech dítěte, čl. 3 odst. 1

89 JIRSA, J., CHARVÁT, P., KOVÁŘOVÁ, D., TRÁVNÍKOVÁ, B. a kol. *Občanské soudní řízení. Soudcovský komentář. Kniha III. Zvláštní řízení soudní*. 1. vyd. Praha: Havlíček Brain Team, 2015, s. 992

90 MACKOVÁ, A., JELÍNEK, J., BOHUSLAV, L., TRYZNA a kol. *Aktuální otázky civilního a trestního řízení se zaměřením na rekodifikaci občanského soudního řádu a trestního řádu ve světle principů demokratického a právního státu* 1. vyd. Praha: Spolek českých právníků Všehrd, 2016, s. 189

upozorněn na podněty a upozornění fyzických a právnických osob stran péče, vyřizuje je a činí vhodná opatření. „Vhodným opatřením může být zejména zahájení řízení ve věci samé. Rozhodl-li dříve způsobem, který se mimořádným způsobem dotkl výkonu povinností a práv vyplývajících z rodičovské odpovědnosti (např. vyslovil zákaz styku rodiče s dítětem), je na soudu, aby i v době, kdy se žádné řízení nevede, sledoval, jak se jeho opatření projevuje v poměrech nezletilého, a zvažoval, zda nedošlo ke změně rozhodných skutečností, jež by si vyžádala zahájení řízení i bez návrhu a nové rozhodnutí ve věci (ÚS I. ÚS 2008/11). Stejně tak může soud nařídit i bez návrhu předběžné opatření (§ 12).“⁹¹

Ustanovení § 474 odst. 3 z. ř. s. umožňuje orgánu sociálně-právní ochrany dětí, který je obeznámen s poměry, vyjádřit soudu názor o vhodnosti a účelnosti navržených nebo zamýšlených opatření.

V případě, že se změny poměry, umožňuje zákon o zvláštních řízeních soudních zásah do negativní stránky materiální právní moci dle ustanovení § 475 z. ř. s. Tato změna se týká pouze rozsudku o výkonu práv a povinností vyplývajících z rodičovské odpovědnosti a rozsudku o výživném pro nezletilé dítě, změnu rozhodnutí lze učinit i bez návrhu. Ač není změna poměrů v zákoně definována, obecně se předpokládá, že změna musí zásadním způsobem ovlivnit poměry účastníků, a to prioritně s ohledem na nezletilé dítě (ztráta zaměstnání, vznik další vyživovací povinnosti). Jedná-li se o rozhodnutí ve věcech pěstounské péče, je možné rovněž rozhodnutí změnit, pěstounskou péči zrušit či případně jinak rozhodnout, ovšem jen na návrh rodiče, pěstouna nebo dítěte. Tento návrh musí být odůvodněn, již zmíněnou, zásadní změnou poměrů nebo neshodou mezi rodiči a pěstounem v podstatné záležitosti týkající se dítěte.⁹²

Odvolání je dle obecné úpravy zákona o zvláštních řízeních soudních přípustné až na výjimku stanovenou v ustanovení § 476 z. ř. s. týkající se situace, kdy soud rozsudkem schválí dohodu rodičů. V tomto případě nejsou rodiče oprávněni podat odvolání do výroku, jimž byla jejich dohoda schválena. Mimořádné opravné prostředky jsou přípustné s výhradou dovolání, které zákon připouští jen, jde-li o omezení nebo zbavení rodičovské odpovědnosti,

---

91 SVOBODA, K., TLÁŠKOVÁ, Š., VLÁČIL, D., LEVÝ, J., HROMADA, M. a kol. *Zákon o zvláštních řízeních soudních. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2015, s. 957

92 WIPPLINGEROVÁ, M., ZAHRADNÍKOVÁ, R., SPURNÁ K. *Zvláštní řízení soudní*. 2., opravené vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2015, s. 199

pozastavení nebo omezení jejího výkonu (viz § 30 z. ř. s.).⁹³

Nabude-li dítě v průběhu řízení o jeho výživě zletilosti, dokončí soud řízení podle ustanovení tohoto pododdílu. Zde je zapotřebí rozlišovat období do dosažení a po dosažení zletilosti dítěte tak, jak uvedl Ústavní soud v nálezu ze dne 19. 2. 2008, č. j. I. ÚS 564/07-1. Bez ohledu na to, zda již zletilý bude pokračovat v řízení, je zapotřebí, aby soud rozhodl o výživném za dobu do nabytí zletilosti. Otázka účastenství je rozdělena právě na období do nabytí zletilosti a po nabytí zletilosti. „*Shodně uvedl také Nejvyšší soud v usnesení ze dne 22. 8. 2011, sp. zn. 21 Cdo 1065/2010, dle kterého soud, který rozhoduje o nárocích dítěte na výživné v řízení, které sice začalo ještě v době nezletilosti dítěte, ale končí už v době, kdy dítě nabylo zletilosti, rozhodne o jeho nároku na výživné i za dobu zletilosti podle stavu ke dni rozhodování. Okruh účastníků je pro část řízení týkající se výživného na dobu po dosažení zletilosti dítěte sice užší o rodiče, vůči kterému návrh zletilého dítěte nesměřuje, avšak tento rodič se dále řízení účastní, protože se v něm rozhoduje i o výživném dítěte za dobu do jeho zletilosti.*“⁹⁴

4. 3. 1. 4. Zvláštní ustanovení pro řízení o navrácení nezletilého dítěte ve věcech mezinárodních únosů dětí

V současné době, vzhledem k procesu globalizace v Evropě i ve světě, není nezvyklým jevem národnostně smíšené manželství, popř. vztah osob jiných kultur či osob pocházejících z jiných států. Problém nastává v momentě, kdy dojde k přerušení společného soužití těchto osob a v jejich vztahu figuruje nezletilé dítě. V těchto situacích může dojít k mezinárodnímu únosu dítěte.

Mezinárodní únos dítěte nelze rozhodně chápat v trestněprávní rovině, v rámci zákona o zvláštních řízeních soudních jde o neoprávněné přemístění nebo zadržení dítěte, přičemž druhému z rodičů je zabráněno ve výkonu jeho práv nebo je v jejich výkonu omezen. Přemístění dítěte z místa jeho obvyklého bydliště do cizího prostředí je druhou podmínkou mezinárodního únosu. Jelikož otázka mezinárodních únosů má zpravidla přeshraniční rozměr, vznikla v roce 1980 v rámci Haagské konference mezinárodního práva soukromého Úmluva o občanskoprávních aspektech mezinárodních únosů dětí (dále jen Úmluva). Tato Úmluva se řadí mezi nejdůležitější prameny práva upravující tuto právní problematiku. Česká republika však, jakožto člen Evropské unie, uznává jako

⁹³ WINTEROVÁ, A., MACKOVÁ, A. a kol. *Civilní právo procesní. První část - Řízení nalézací*. Praha: Linde, 2014. s. 459

⁹⁴ JIRSA, J., CHARVÁT, P., KOVÁŘOVÁ, D., TRÁVNÍKOVÁ, B. a kol. *Občanské soudní řízení. Soudcovský komentář. Kniha III. Zvláštní řízení soudní*. 1. vyd. Praha: Havlíček Brain Team, 2015, s. 998

naprosto primární předpis nařízení Rady č. 2201/2003 o příslušnosti, uznání a výkonu rozhodnutí ve věcech manželských a ve věcech rodičovské zodpovědnosti a o zrušení nařízení (ES) č. 1347/2000 (nařízení Brusel II bis).⁹⁵

*„Předmětem této úmluvy jsou: a) zajistit bezodkladný návrat dětí protiprávně přemístěných nebo zadržovaných v některém smluvním státě, b) zajistit, aby práva týkající se péče o dítě a styku s ním podle právního řádu jednoho smluvního státu byla účinně respektována v ostatních smluvních státech.“*⁹⁶

Pravomoc soudu je dána ustanovením § 1 odst. 1 z. ř. s. ve spojení s § 2 písm. t) z. ř. s. Věcně příslušný je pro řízení o navrácení nezletilého dítěte ve věcech mezinárodních únosů dětí (dále jen řízení o navrácení dítěte) vždy okresní soud. Zákon stanovuje pro toto řízení výlučnou místní příslušnost, když ji svěřuje příslušnému soudu, v jehož obvodu má sídlo Úřad pro mezinárodněprávní ochranu dětí. Jelikož se jedná o úřad s celostátní působností a se sídlem v Brně, bude pro toto řízení vždy místně příslušný Městský soud v Brně.

Řízení o navrácení dítěte lze zahájit jen na návrh, který musí kromě obecných náležitostí návrhu obsahovat i zvláštní náležitosti jako jsou: *„údaje o totožnosti navrhovatele, dítěte a osoby, o které se tvrdí, že dítě přemístila nebo zadržela, tedy o odpůrci, dále datum narození dítěte, je-li známo, důvody, o které opírá navrhovatel svůj návrh na vrácení dítěte, které musí odpovídat hmotněprávní úpravě, a také všechny dostupné údaje o pobytu dítěte a totožnosti osoby, u níž pravděpodobně je.“*⁹⁷

Účastníky řízení jsou navrhovatel, odpůrce a dítě. V řízení o navrácení dítěte musí být zastoupen zákonným zástupcem nezletilý rodič, dospěje-li soud k závěru, že jeho rozumová a volní vyspělost mu neumožňuje jednat v řízení samostatně, v opačném případě má nezletilý rodič dítěte plnou procesní způsobilost. Navrhovatelem může být rodič, pěstoun, osoba, jíž bylo dítě svěřeno do péče, ústav, zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc nebo osobně pečující poručník. Odpůrce musí porušovat právo navrhovatele na péči o dítě, v drtivé většině případů bude odpůrcem rodič, nicméně návrh může směřovat i proti jiným osobám, např. prarodičům ze strany matky, zadržují-li dítě

⁹⁵ ŠÍNOVÁ, R., PETROV KŘIVÁČKOVÁ J. a kol. *Civilní proces. Řízení nesporné, rozhodčí a s mezinárodním prvkem*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2015, s. 240

⁹⁶ Úmluva o občanskoprávních aspektech mezinárodních únosů dětí ze dne 25. 10. 1980, čl. 1

⁹⁷ WIPPLINGEROVÁ, M., ZAHRADNÍKOVÁ, R., SPURNÁ K. *Zvláštní řízení soudní*. 2., opravené vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2015, s. 212

v zahraničí. V tomto případě není matka účastnicí řízení.⁹⁸

Z důvodu, že se jedná o řízení podle přímo použitelné Úmluvy, je potřeba se jí řídit i ohledně stanovení pojmu dítěte. Článek 4 Úmluvy stanovuje, že: „*Úmluva se bude vztahovat na každé dítě, které mělo své obvyklé bydliště ve smluvním státě bezprostředně před porušením práva péče o ně nebo styku s ním. Úmluva se nepoužije, pokud dítě dosáhlo věku šestnácti let.*“⁹⁹

V řízení o navrácení dítěte musí být dítě zastoupeno opatrovníkem. Tím jmenuje soud nejčastěji orgán sociálně-právní ochrany dětí. Výjimku, stejně jako u předchozího řízení, tvoří situace, kdy orgán sociálně-právní ochrany dětí podal podnět nebo návrh na zahájení řízení. V tomto případě soud na návrh jmenuje jiného opatrovníka. S ohledem na důraz kladený na rychlost tohoto řízení nepřipouští zákon o zvláštních řízeních soudních odvolání proti usnesení o ustanovení opatrovníka.

Ve věci samé soud rozhoduje rozsudkem, ostatní rozhodnutí činí soud formou usnesení. Rozsudek, kterým bylo návrhu vyhověno, je předběžně vykonatelný.

Zákonodárce klade, jak je uvedeno výše, důraz na rychlost řízení. Tento aspekt se projevuje i v ustanovení § 485 z. ř. s., které stanovuje, že řízení o navrácení dítěte lze přerušit jen v případě, že soud rozhodl, že požádá soudní orgán Evropské unie o rozhodnutí o předběžné otázce, a rovněž v případě uvedeném v odstavci 2 téhož ustanovení, podle kterého v řízení nelze prominout zmeškání lhůty.

Bez návrhu může soud činit vhodná opatření k zajištění podmínek pro navrácení dítěte. Demonstrativní výčet, který obsahuje ustanovení § 486 odst. 1 z. ř. s., stanovuje, že soud učiní zejména opatření k soudnímu dohledu nad pohybem dítětem na území státu, k zabránění dítěti opustit území státu bez souhlasu soudu a k zabránění narušení osobních vazeb mezi dítětem a navrhovatelem. Tato opatření lze realizovat za předpokladu, že je soudu známé místo aktuálního pobytu dítěte. Soud musí na návrh navrhovatele rozhodnout též o prozatímní úpravě styku navrhovatele s dítětem, osvědčí-li navrhovatel právo na péči o dítě. O těchto vhodných opatřeních soud musí bezodkladně rozhodnout, ve věci není třeba nařizovat jednání. Proti usnesení, kterým byla vhodná opatření

---

98 SVOBODA, K., TLÁŠKOVÁ, Š., VLÁČIL, D., LEVÝ, J., HROMADA, M. a kol. *Zákon o zvláštních řízeních soudních. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2015, s. 968

99 Úmluva o občanskoprávních aspektech mezinárodních únosů dětí ze dne 25. 10. 1980, čl. 4

uložena, není odvolání přípustné.¹⁰⁰

Soud musí do 3 týdnů od podání návrhu nařídít ve věci jednání. Při jednání soud vyslechne navrhovatele a odpůrce, rovněž zjistí názor dítěte. Při výslechu navrhovatele zpravidla ke komplikacím nedochází, v případě odpůrce je v řadě případů potřeba zajistit tlumočníka. Odpůrci není uložena povinnost dostavit se k jednání, neučiní-li tak bez včasné a důvodné omluvy a nevyjádří-li se v písemné formě, soud bude mít za to, že k návratu dítěte nemá odpůrce námitek, je však potřeba jej o tom poučit v předvolání. Dohodne-li se navrhovatel s odpůrcem ohledně péče o dítě a styku s ním, soud odpůrci uloží povinnosti pro něj z dohody vyplývající předběžným opatřením. Úmluva i zákon o zvláštních řízeních soudních klade důraz na rychlost řízení, což může vést i ke zkrácení lhůty k přípravě, tomuto je přizpůsobeno i doručování a předvolávání účastníků k jednání.¹⁰¹

Neexistují-li důvody zvláštního zřetele hodné, soud vydá rozhodnutí do 6 týdnů od zahájení řízení. Tato pořádková lhůta je převzata z čl. 11 Úmluvy a z čl. 11 odst. 3 Nařízení. Její nedodržení nezpůsobuje žádné následky, s výjimkou uložené povinnosti soudu okolnosti, které vedly k nedodržení lhůty, odůvodnit. Navrácení dítěte lze podmínit nebo podmíněně odložit za předpokladu splnění přiměřených záruk navrhovatele, vydáním rozhodnutí anebo učiněním jiných opatření orgány státu, do něhož má být dítě navráceno. „*Podmínkou navrácení je zahájení řízení do jednoho roku od protiprávního přemístění nebo zadržení, případně zjištění, že se dítě dosud nesžilo s novým prostředím.*“¹⁰²

„*Bez ohledu na ustanovení předchozího článku není soudní nebo správní orgán dožádaného státu povinen nařídít navrácení dítěte, jestliže osoba, instituce nebo jiný orgán, který nesouhlasí s jeho navrácením, prokáže, že: a) osoba, instituce nebo jiný orgán, který měl pečovat o osobu dítěte, ve skutečnosti nevykonával právo péče o dítě v době přemístění nebo zadržení nebo souhlasil či později se smířil s přemístěním nebo zadržením, nebo b) je vážné nebezpečí, že návrat by dítě vystavil fyzické nebo duševní újmě nebo je jinak dostal do nesnesitelné situace. Soudní nebo správní orgán může také odmítnout nařídít*

---

100 WIPPLINGEROVÁ, M., ZAHRADNÍKOVÁ, R., SPURNÁ K. *Zvláštní řízení soudní*. 2., opravené vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2015, s. 214

101 ŠÍNOVÁ, R., PETROV KŘIVÁČKOVÁ J. a kol. *Civilní proces. Řízení nesporné, rozhodčí a s mezinárodním prvkem*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2015, s. 243

102 JIRSA, J., CHARVÁT, P., KOVÁŘOVÁ, D., TRÁVNÍKOVÁ, B. a kol. *Občanské soudní řízení. Soudcovský komentář. Kniha III. Zvláštní řízení soudní*. 1. vyd. Praha: Havlíček Brain Team, 2015, s. 1013

návrat dítěte, zjistí-li se že dítě nesouhlasí s návratem a dosáhlo věku a stupně vyspělosti, v němž je vhodné přihlížet k jeho stanoviskům. Při hodnocení okolností uvedených v tomto článku soudní a právní orgány musí přihlédnout k informacím týkajících se sociálního postavení dítěte poskytnutým ústředním orgánem nebo jiným příslušným orgánem obvyklého bydliště dítěte.“¹⁰³

Proti rozsudku o navrácení je přípustné odvolání, a to ve lhůtě 15 dnů od doručení písemného vyhotovení rozsudku k soudu prvního stupně. V odvolacím řízení se uplatní zásada úplné apelace, k novým skutečnostem a důkazům je soud povinen přihlédnout i v případě, že nebyly obsahem odvolání. Zákon o zvláštních řízeních soudních stanovuje sedmidenní lhůtu od podání odvolání k předání věci odvolacímu soudu, ten musí rozhodnout do 30 dnů od předání věci. Rozsudek je předběžně vykonatelný, jak je uvedeno výše, pokud jím bylo zcela vyhověno návrhu. Odvolání má tedy suspenzivní účinek na právní moc, nikoliv na vykonatelnost. Odvolací soud může odložit vykonatelnost usnesení odsuzujícího k navrácení dítěte, pokud k němu nedošlo. O odložení vykonatelnosti soud rozhodne do 3 dnů od předložení věci.¹⁰⁴

Žaloba na obnovu řízení a žaloba pro zmatečnost nejsou pro řízení o navrácení dítěte ve věcech mezinárodních únosů dětí přípustné.

---

¹⁰³ Úmluva o občanskoprávních aspektech mezinárodních únosů dětí ze dne 25. 10. 1980, čl. 13

¹⁰⁴ WIPPLINGEROVÁ, M., ZAHRADNÍKOVÁ, R., SPURNÁ K. *Zvláštní řízení soudní. 2.*, opravené vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2015, s. 218

5. Porovnání tuzemské právní úpravy zvláštních řízení soudních s úpravou sousedních států

5. 1. Spolková republika Německo

Němečtí zákonodárci přijali v roce 2008 normu zvanou Gesetz zur Reform des Verfahrens in Familiensachen und in Angelegen der Freiwilligen Gerichtsbarkeit (dále jen "Gesetz zur Reform des Verfahrens in Familiensachen"), v překladu zákon o reformě řízení ve věcech rodinných a ve věcech nesporného řízení, jenž nabyl účinnosti k 1. 9. 2009. Spolková republika Německo tedy vyčlenila nesporná řízení od sporných dříve, než tomu bylo v případě České republiky.

Podobnost s českým právním řádem lze najít v subsidiaritě s občanským soudním řádem (Zivilprozessordnung) i v samotné struktuře tohoto právního předpisu. „*Zákon o nesporném řízení upravuje například následující oblasti: obecná ustanovení (místní příslušnost, postoupení pro nepřislušnost, delegace, vyloučení soudců a soudních úředníků, účastníci řízení a osoby zúčastněné na řízení, podmínky řízení, zastoupení, spojení a rozdělení věci, přerušování řízení, zpětvzetí podání, řízení v prvním stupni, rozhodnutí, předběžná opatření, opravné prostředky, náklady řízení, výkon rozhodnutí), postup v rodinných záležitostech (řízení ve věcech manželských, řízení o určení otcovství, řízení o osvojení, řízení v partnerských záležitostech), věci péče o nezletilé, dědické řízení, řízení ve věcech obchodního rejstříku, řízení o umístění v ústavu zdravotnické péče.*"¹⁰⁵

Gesetz zur Reform des Verfahrens in Familiensachen zavádí instituci soudu pro rodinné záležitosti. Nejedná se ovšem o vznik soudu ve smyslu institucionálním, nýbrž o vznik zvláštního soudního kolegia soudců.¹⁰⁶

Gesetz zur Reform des Verfahrens in Familiensachen stanovuje, stejně jako zákon o zvláštních řízeních soudních, zásadu vyšetřovací a zásadu oficiality, na kterých jsou oba právní předpisy postaveny. Německý právní předpis se odlišuje v definici účastníků řízení, když je dělí na účastníka, který je povinen spolupracovat, oprávněn spolupracovat, a účastníka, který je dotčen na svých právech rozhodnutím. Obecně lze konstatovat, že německá právní úprava má

---

105 Důvodová zpráva k zákonu č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, s. 7

106 ŠÍNOVÁ, R. *Řízení ve věcech rodinněprávních v České republice, Slovenské republice a Německu a jejich aktuální problémy*. Praha: Leges, 2010, s. 81

podstatně více donucovacích prostředků.¹⁰⁷

Přiznání náhrady nákladů některému z účastníků je, rozdílně od české právní úpravy, plně na uvážení soudu. Účastníkům je podle Gesetz zur Reform des Verfahrens in Familiensachen umožněno vyřešit řízení soudním smírem, nicméně ten musí být, kromě zákonnosti, v souladu se zájmem dítěte. Jako opravný prostředek je zákonem stanovena stížnost, která je v případě neúspěchu stížnosti u prvoinstančního soudu postoupena, stejně jako v českém právním řádu, soudu odvolacímu.

Právní úprava Spolkové republiky Německo nedefinuje zásady řízení, ty mohou vyplývat přímo z německého ústavního zákona zvaného Grundgesetz. Tyto zásady nelze, shodně s právní úpravou v České republice, měnit zákonem. Procesní zásady neuvedené v Grundgesetz jsou výsledkem zákonodárského procesu a zákonodárce je může svými rozhodnutími měnit.¹⁰⁸

5. 2. Rakouská republika

Nesporná řízení v Rakousku jsou upravena zvláštním zákonem o nesporném řízení Außerstreitgesetzes (dále jen "AußStrG"), sporná řízení jsou upravena v Zivilprozessordnung - v občanském soudním řádu. Ustanovení § 1 odst. 3 AußStrG stanovuje, že jsou-li nesporná řízení upravena jinými právními předpisy, podléhají obecným ustanovením tohoto zákona, technické normy týkající se protokolace, výslechů atd. jsou odkazem upraveny v Zivilprozessordnung. „Zákon o nesporném řízení (AußStrG) upravuje například následující oblasti: obecná ustanovení (strany řízení, zásady řízení, rozhodnutí, odvolání, náklady řízení, výkon rozhodnutí), řízení ve věcech manželských, věci péče o nezletilé, řízení o osvojení, řízení ve věcech výživného, opatrovnické řízení a dědické řízení.“¹⁰⁹

Rakouská republika má tedy, totožně se Spolkovou republikou Německo, oddělenou úpravu sporných a nesporných, popř. jiných zvláštních řízení. V tomto dělení lze najít zásadní podobnost s českou právní úpravou, ke zvláštnímu zákonu upravující právě nesporná, popř. jiná zvláštní řízení existuje vztah subsidiarity k občanskému soudnímu řádu.

---

107 ŠÍNOVÁ, R. *Řízení ve věcech rodinněprávních v České republice, Slovenské republice a Německu a jejich aktuální problémy*. Praha: Leges, 2010, s. 89

108 ADOLPHSEN, Jens. *Zivilprozessrecht*. 4., Völlig überarbeitete Auflage. Baden-Baden: Normos, 45 s

109 Důvodová zpráva k zákonu č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, s. 7

5. 3. Slovenská republika

Pro Slovenskou republiku byly podstatné legislativní změny uskutečněné zákony č. 160/2015 Z. z., civilný sporový poriadok, č. 161/2015 Z. z., civilný mimosporový poriadok a č. 162/2015 Z. z., správny súdny poriadok. Právě zákon č. 161/2015 Z. z. upravuje nesporná, popř. jiná zvláštní řízení. Zákon se svým uspořádáním výrazně podobá zákonu o zvláštních řízeních soudních, jehož účinnost v České republice znovu obnovila diskuze široké odborné veřejnosti na Slovensku nad nutností kodifikovat tato řízení podobným způsobem.

Teoretické vymezení sporného a nesporného řízení se od předchozí právní úpravy příliš neodlišuje. Ve sporých řízeních poskytují soudní orgány ochranu při konfliktu dvou zájmů jdoucích proti sobě. U nesporných řízení není možné o účastnících řízení hovořit jako o protivnících. Důležitou součástí definice nesporných řízení je veřejný zájem společnosti na rozhodnutí ve věci.¹¹⁰

Zákon je členěn na pět částí, přičemž první část obsahuje obecná ustanovení, která se liší od ustanovení v zákoně č. 160/2015 Z. z., druhá část tvoří zvláštní ustanovení, upravuje konkrétní nesporná řízení, a to ve věcech rodinně-právních, řízení o dědictví, řízení v některých statusových věcech fyzických osob, řízení ve věcech obchodního rejstříku, řízení v některých věcech právnických osob, řízení o umoření listiny a řízení ve věcech notářských úschov. Třetí část upravuje neodkladná a jiná opatření soudu, čtvrtá část upravuje výkon rozhodnutí ve věcech nezletilých a pátá část upravuje společná a přechodná ustanovení společně s ustanovením o účinnosti zákona.

Porovnáme-li německou, rakouskou a slovenskou právní úpravu, je zřejmé, že nejvíce podobnosti nalezneme, ne zcela překvapivě, mezi slovenskou a českou úpravou nesporných řízení.

5. 4. Polská republika

Současná právní úprava civilních řízení v Polské republice vychází z občanského soudního řádu z roku 1964, který stanovuje v čl. 13 odst. 2, že institut řízení v řízení se použije v případě, že to odlišnosti daného případu připouštějí. Nesporná řízení nejsou zdaleka upravena úplně a nezávisle, což se projevuje odkazy jednotlivých ustanovení tato řízení regulující. V těchto řízeních neexistují procesní strany, tzn. účastníci mají stejný procesní status. Dalšími rozdíly mezi sporným a nesporným řízením (ač tak není nazváno) v Polské

---

110 MAZÁK, Ján. Základy občianskeho procesného práva. Bratislava: Iura Ed, 2002. 20 s.

republike jsou mj. ustanovení o nákladech řízení, právní důsledky příkazu a důvody pro jeho změnu v obnoveném řízení.

Polská republika je tedy jediným sousedním státem České republiky, který ještě nepřijal zvláštní a oddělenou úpravu nesporných řízení a vychází tedy z modelu, který lze s jistou tolerancí přirovnat k právní úpravě, jež byla v České republice obsažena v občanském soudním řádu před účinností zákona o zvláštních řízeních soudních.

6. Závěr

Jak jsem uvedl v úvodu této práce, již při výběru tématu jsem si uvědomoval jeho rozsah. Skutečná problematika zvláštních řízení soudních ovšem byla podstatně rozsáhlejší, než jsem očekával, a ve své práci jsem, hlavně ve zvláštní části zákona o zvláštních řízeních soudních, musel výrazněji omezit rozsah zpracovávané právní problematiky.

Samotný zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, přinesl se svou účinností od 1. 1 2014 zásadní změnu do civilního řízení. Znovu zavedl pojmové rozdělení řízení ve věcech občanského práva na řízení sporná a nesporná a právě jejich úpravu vyčlenil do výše jmenovaného právního předpisu. Došlo tak k jistému návratu k prvorepublikovému modelu, který toto dělení rovněž užíval a do jisté míry převzal z císařského patentu.

Při zpracování této práce jsem byl překvapen poměrně nerozvinutou historií nesporného řízení na našem území. I přesto, že se institut nesporných, popř. zvláštních řízení objevuje již ve starověkém Římě, na českém území se o jeho úpravu pokusili Habsburkové ke konci 18. století. Výrazný posun v této oblasti, který nastal po vzniku samostatné Československé republiky, byl opětovně utlumen v období druhé světové války. Po únoru 1948 došlo, stejně jako v dalších společenských oblastech, k útlumu prvorepublikového práva završeného právnickou dvouletkou v letech 1948-1950, během níž bylo předválečné právo nahrazeno právem socialistickým a od té doby byla nesporná řízení součástí zvláštních ustanovení občanského soudního řádu. Tento model ve svém principu vydržel s několika změnami až do účinnosti nynějšího zákona o zvláštních řízeních soudních.

Obecná část zákona o zvláštních řízeních soudních stanovuje základní odlišnosti od subsidiárně užívaného občanského soudního řádu, přičemž je potřeba kriticky zdůraznit, že vzhledem k rozsahu upravovaných zvláštních řízení, odkazuje obecná část tohoto zákona příliš na *lex generalis*, tj. na občanský soudní řád. Odlišnosti, které nesporná řízení vykazují oproti úpravě sporných řízení v obecné části zákona, je vždy potřeba srovnat s úpravou zvláštní části z. ř. s., v níž mohou být upraveny rovněž a tato úprava je posléze aplikovatelná pro konkrétní řízení.

Zákon o zvláštních řízeních soudních nabízí celou řadu nesporných řízení, která by bylo zcela jistě zajímavé začlenit do této diplomové práce. Nicméně

omezení rozsahem bylo zřejmé, proto jsem chtěl největší pozornost věnovat řízením ve věcech manželských a partnerských, a to z důvodu své několikaleté praxe v advokátní kanceláři. V dnešní době, kdy rozvodovost manželství činí téměř 50 %, je tato právní problematika jednou z nejčastějších řízení v občanskoprávní agendě soudů. Na rozdíl od řízení o povolení uzavřít manželství je tedy řízení o rozvod manželství v praxi podstatně využívanější a to se, dle mého názoru, projevuje i v právní úpravě a judikatuře. Totéž lze říci i o řízení o určení, zda tu manželství je či není, a o neplatnost manželství, s nimiž se rovněž v praxi nelze četně setkávat. Domnívám se, že i tyto dva druhy řízení jsou, dle mého názoru, natolik zajímavá, že jsem se rozhodl je v této práci detailně zpracovat.

Druhou oblastí, kterou jsem zvolil v rámci zvláštní části z. ř. s., jsou předběžná řízení ve věci ochrany proti domácímu násilí. Domácí násilí v dnešní době tvoří negativní fenomén společnosti, a je tedy potřeba právní regulace tohoto řízení. V současnosti již neplatí, že se obětí domácího násilí stávají pouze ženy, neustále totiž přibývají případy, kdy tuto újmu musí strpět i muži. Předběžné řízení v této věci dává navrhovateli možnost bránit se proti domácímu násilí a podat návrh o vydání předběžného opatření, kterým by bez zbytečného odkladu bylo odpůrci v jednání zabráněno a nezákonný stav by byl zákonným způsobem odstraněn. Dle mého názoru je tento oddíl zvláštní části z. ř. s. jedním z nejuplněji zpracovaných řízení, ochrana navrhovatele je zde na prvním místě a na tomto faktu je posléze postavena i zákonná úprava.

Poslední detailně zpracovanou částí zákona o zvláštních řízeních soudních je péče soudu o nezletilé. Nezletilý či dítě, ať už si z názvosloví a definic vybereme kteroukoliv, je primárně chráněnou osobou, a to jak ve vnitrostátním, tak i v mezinárodním právu včetně práva Evropské unie. Soudy musí ve svém rozhodnutí brát v potaz v první řadě zájem dítěte, na jehož základě musí být rozhodnutí vydáno. Vnitrostátní úprava i rozhodovací praxe v těchto mezích, dle mého názoru, plně reflektuje trend v rámci práv nezletilých dětí a poskytuje jim odpovídající ochranu.

V poslední části své práce jsem se pokusil o stručnou komparaci české právní úpravy s úpravou států, s nimiž nás pojí společná státní hranice. U Rakouské republiky a u Spolkové republiky Německo lze hovořit o tom, že právě právní úprava nesporných řízení těchto států byla jistým návodem pro české zákonodárce při přijetí zákona o zvláštních řízeních soudních, naopak naše právní

úprava posloužila slovenským zákonodárcům a byla i jedním ze základních důvodů pro obnovení diskuze široké odborné veřejnosti na Slovensku o nutnosti nesporná řízení od sporných dostatečně diferenciovat. Polská úprava nesporných řízení je do jisté míry podobná s úpravu účinnou v České republice před přijetím z. ř. s.

Při přípravě práce jsem plánoval pracovat s větším počtem zahraničních zdrojů, nicméně během vlastní tvorby diplomové práce jsem dospěl k názoru, že by jejich užití bylo neúčinné a bezpředmětné. Ani vnitrostátních zdrojů, které by reflektovaly účinnost zákona o zvláštních řízeních soudních, není v současné chvíli na trhu s právní literaturou nadbytek, i přesto však věřím, že použité zdroje dostatečně problematiku definují a s přehledem poslouží k dotvoření obrazu zvláštních řízení soudních v českém právním řádu.

Závěrem bych rád konstatoval, že současný systém právní úpravy, kdy jsou nesporná a jiná zvláštní řízení upravena v zákoně č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, je, dle mého názoru, pro praxi a orientaci v této problematice přehlednější a účinnější než předchozí systém úpravy. Nemohu se oprostít od dojmu, že za poměrně krátkou dobu od účinnosti tohoto zákona (1. 1. 2014) nebyla vytvořena dostatečná a obsáhlá judikatura k nesporným řízením tak, jak je tomu u řízení sporných. Jak jsem se ve své práci již zmiňoval, některá ustanovení z. ř. s. se zřejmě v budoucnosti nevyhnou novelizaci, i přesto jsou však zvláštní řízení soudní, dle mého názoru, nejdokonaleji upravenými řízeními v rámci civilního procesu.

7. Resumé

The thesis deals with the system of special court proceedings which is, as revealed during the analysis, substantially more extensive than the author has expected it to be. Thus, for the aim of the thesis, the wide range of this legal problematic had to be limited. Also, there was an extensive number of relevant sources, especially the foreign ones. Nonetheless, considering the usage of foreign sources being pointless, the author focused primarily on the Czech ones.

The Act No. 292/2013 Coll., on special court proceedings, meant a significant change in civil suit with its legal concept of adversarial and non-adversarial proceedings.

In terms of history, it is surprising that the non-adversarial proceedings have a minor tradition when compared to adversarial ones. Although its history dates back to the era of Ancient Rome, on the Czech territory has been modified at the end of 18th century during the reign of the House of Habsburg. However, its advance was discontinued during the World War II and in the era of the Communist Regime were the non-adversarial proceedings included in the system of special provisions of Code of Civil procedure. This model has retained its form with several changes until present time.

General part of the Act No. 292/2013 determines the basic differences from the Code of Civil Procedure, nevertheless, is it necessary to compare the differences with the special part of the Act where the issue seems to be more suitable to be applied on a particular procedure.

The Act on Special Court Proceedings contains many particular examples of non-adversarial proceedings that would be interesting to include into the thesis but according to the scope of the subject only a part of them was chosen. The choice of the non-adversarial procedures was influenced by the author's several years of practice at the lawyer's office. Therefore, the thesis focuses on matrimonial and civil partnership proceedings. In recent years, the divorce rate comes up to almost 50% and so the divorce proceedings are substantially very frequent.

On the other hand, the thesis deals with another range of special court proceedings - preliminary procedures focused on violence in the home. Recently, the victims of violence have not only been women, there is an increasing amount of men being targets. The proposer is according to the procedure able to prevent

the violence and to apply for precautionary measures. This part of Act on Special Court Proceedings seems to be one of the most complex ones

Last but not least, the thesis focuses on the child care. A child or a minor is a person protected by internal as well as international law. The domestic law reflects the trend of the international minor's law and provides them with the appropriate care.

The last part of the thesis contains a comparison of Czech regulation with the legislation of the bordering countries. The Czech regulation of non-adversarial proceedings was influenced by the legislation in the Republic of Austria and the Federal Republic of Germany. On the other hand, the Czech regulation served as a basis for the Slovak legislation. The Polish legislation of non-adversarial proceedings seems similar to the Czech one before its latest revision.

In conclusion, the author considers the Act 292/2013 Coll., on special court proceedings being more suitable for use and orientation in the issue than the previous legislation. Although, as it was mentioned in the thesis before, the amendment to several regulations might appear in the future, the special court proceedings aim to be the most thoroughly regulated procedures in the range of the civil law.

8. Seznam použité literatury a dalších zdrojů

Knižní literatura

ŠÍNOVÁ, R. Řízení ve věcech rodinněprávních v České republice, Slovenské republice a Německu a jejich aktuální problémy. Praha: Leges, 2010, 368 s. ISBN: 978-80-87212-50-9

WIPLINGEROVÁ, M., ZAHRADNÍKOVÁ, R., SPURNÁ K. Zvláštní řízení soudní. 2., opravené vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2015, 226 s. ISBN: 978-80-7478-829-1

JIRSA, J., CHARVÁT, P., KOVÁŘOVÁ, D., TRÁVNÍKOVÁ, B. a kol. Občanské soudní řízení. Soudcovský komentář. Kniha III. Zvláštní řízení soudní. 1. vyd. Praha: Havlíček Brain Team, 2015, 1079 s. ISBN: 978-80-87109-48-9

ŠÍNOVÁ, R., PETROV KŘIVÁČKOVÁ J. a kol. *Civilní proces. Řízení nesporné, rozhodčí a s mezinárodním prvkem.* 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2015, 379 s. ISBN: 978-80-7400-594-7

ZOULÍK, F. *Řízení sporné a nesporné jako druhy civilního procesu.* Praha: Academia, 1969, 166 s.

HORA, V. Soudní řízení nesporné. Praha: Všeherd, 1931, 309 s.

SVOBODA, K., TLÁŠKOVÁ, Š., VLÁČIL, D., LEVÝ, J., HROMADA, M. a kol. *Zákon o zvláštních řízeních soudních. Komentář.* 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2015, 1032 s. ISBN: 978-80-7400-297-7

ZAHRADNÍKOVÁ, R et al. Civilní právo procesní, 2. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2015. 579 s. ISBN: 978-80-7380-571-5

WINTEROVÁ, A., MACKOVÁ, A. a kol. Civilní právo procesní. První část - Řízení nalézací. Praha: Linde, 2014. 624 s. ISBN: 978-80-7201-940-3

MACKOVÁ, A., JELÍNEK, J., BOHUSLAV, L., TRYZNA a kol. Aktuální otázky civilního a trestního řízení se zaměřením na rekodifikaci občanského soudního řádu a trestního řádu ve světle principů demokratického a právního státu 1. vyd. Praha: Spolek českých právníků Všeherd, 2016, 215 s. ISBN: 978-80-85305-51-7

ADOLPHSEN, Jens. Zivilprozessrecht. 4., Völlig überarbeitete Auflage. Baden-Baden: Normos, 2014, 334 s. ISBN 978-3-8487-0589-4

MAZÁK, Ján. Základy občianskeho procesného práva. Bratislava: Iura Ed, 2002. ISBN 8089047424

Zákony a jiné právní předpisy

Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních korporacích, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 91/2012 Sb., o mezinárodním právu soukromém, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 202/2012 Sb., o mediaci, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 519/1991 Sb., kterým se mění a doplňuje občanský soudní řád a notářský řád

Zákon č. 142/1950 Sb., občanský soudní řád

Zákon č. 100/1931 Sb., o základních ustanoveních soudního řízení nesporného

Zákon č. 11/1918 Sb., recepční norma

Zákon č. 13/1781 Sb. z. s., obecný soudní řád

Císařský patent z roku č. 20/1785 ř. z., jímž byly upraveny věci osiřelých dětí, opatrovnické, fideikomissární a depozitní

Císařský patent č 208/1864 ř. z.

Zákon č. 20/1883 ř. z., o řízení o prohlášení za mrtvého a vedení důkazu smrti

Císařské nařízení č. 227/1915 ř. z., o řízení o umoření listin

Císařské nařízení č. 207/1916 ř. z., o řízení o zbavení svéprávnosti

Důvodové zprávy k zákonům

Důvodová zpráva k zákonu č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních

Důvodová zpráva k zákonu č. 142/1950 Sb., o řízeních ve věcech občanskoprávních, občanský soudní řád, (originál je ve slovenském jazyce)

Důvodová zpráva k zákonu č. 161/2015 Z. z., civilný mimosporový poriadok

Mezinárodní prameny

Úmluva o právech dítěte ze dne 20. 11. 1989

Úmluva o občanskoprávních aspektech mezinárodních únosů dětí ze dne 25. 10. 1980

Nařízení Rady č. 2201/2003

Judikatura

Usnesení Ústavního soudu ze dne 27. 1. 2011, sp. zn. III. ÚS 3660/2010

Nález Ústavního soudu ze dne 20. 7. 2010, sp. zn. IV. ÚS 2244/09

Nález Ústavního soudu ze dne 10. 11. 1999, sp. zn. II. ÚS 221/98

Usnesení Ústavního soudu ze dne 13. 11. 2003, sp. zn. I. ÚS 669/2002

Nález Ústavního soudu ze dne 19. 2. 2008, sp. zn. I. ÚS 564/07

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 22. 8. 2011, sp. zn. 21 Cdo 1065/2010